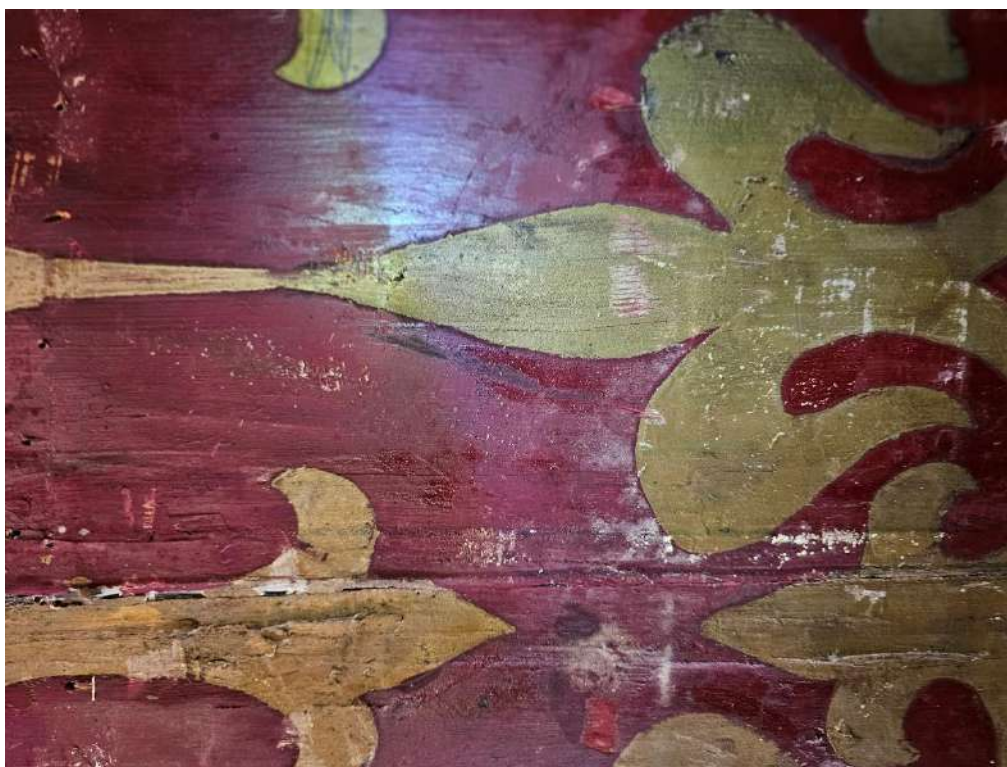

Przedmiar

Zakres prac: zadanie obejmuje pełną konserwację techniczną i estetyczną – sufitu wraz z konserwacją więźby dachowej w zabytkowej świątyni Świętej Trójcy w Kaszewicach

Lp.	Element	Przedmiar w dm ²
1.	Prace konserwatorskie elementów konstrukcyjnych drewnianego stropu.	7600
2.	Prace konserwatorskie lica stropu	6510

BADANIA STRATYGRAFICZNE I PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DREWNIANEGO STROPU KOŚCIOŁA PW. ŚWIĘTEJ TRÓJCY W KASZEWICACH

VEN-ART TOMASZ OSTASZEWSKI
KONSERWACJA ZABYTKÓW
91-473 Łódź, ul. Skarbowa 12
NIP 7261797099 Regon 472875939
Tel. 605 208 788, e-mail; tomaszostaszewski@op.pl
Nr konta 49 1940 1076 30143854 0000 0000

mgr Tomasz Ostaszewski
Dyplomowany konserwator zabytków
Nr uprawnień UMK WSP 2137
e-mail: tomaszostaszewski@op.pl
Tel. 605 208 788

Historia kościoła

Wieś szlachecka, stanowiąca w pocz. XVII w. własność rodziny Koniec- polskich, a w pocz. XVIII w. Cieńskich, z czasem stała się wsią rządową. Parafia erygowana została przez biskupa wrocławskiego ks. Michała Jana Marszewskiego w 1862 r.

Kościół Świętej Trójcy wzniesiony z modrzewia w 1612 r. z fundacji właściciela Kaszewic, Michała Koniecpolskiego jako filialny parafii w Pa- rznie. W 1725 r. do tegoż kościoła dobudowano również z modrzewia kaplicę Matki Bożej, kosztem łowczego królewskiego i właściciela Kaszewic, Kacpra Cieńskiego. Odnowiony w latach 1931 i 1945-1946. Jest to kościół orientowany konstrukcji zrębowej, oszalowany. W murze otaczającym kościół napis o fundacji z 1612 r. Nawa kwadratowa, prostokątne i węższe prezbiterium zamknięte wielobocznie. Od północy przy nawie kaplica Matki Boskiej zamknięta wielobocznie. Przy prezbiterium od północy zakrystia, od południa kruchta. Wewnątrz stropy. Wiązania dachowe storczykowe. Dachy gontowe, dwuspadowe, nad kaplicą namiotowy, nad nawą z szerokim okapem. Ołtarz główny późnorenesansowy z I połowy XVII w., boczne barokowe z 1718 i 1731 r. z obrazami św. Izydora i św. Antoniego. Ołtarz w kaplicy z pocz. XVIII w. z obrazem Chrystusa Bolesiciwego. Ambona z XIX w., chrzcielnica z pocz. XVIII w.

Cel i założenia badawcze

Badania konserwatorskie drewnianego stropu kościoła pod wezwaniem Świętej Trójcy w Kaszewicach wykonano na zlecenie parafii.

Analizy konserwatorskie miały na celu ustalenie stanu zachowania i identyfikację pierwotnego opracowania malarskiego deskowania stropu prezbiterium i nawy. Podczas właściwych badań konserwatorskich wykonano odkrywki warstw technologicznych nałożonych na pierwotne deskowanie stropu. Pobrany materiał w postaci mikro próbek posłużył do wykonania stratygraficznych szlifów mikroskopowych. Wnioski z badań posłużyły do wykonania programów planowanych prac konserwatorskich.

Stan zachowania i przyczyny zniszczeń

Badania konserwatorskie rozpoczęto od wstępnego rozpoznania konstrukcji drewnianej stropu. Następnie przystąpiono do usunięcia wtórnie zamocowanych elementów deskowania. Po usunięciu wtórnego ułożonego w jodełkę deskowania stropu prezbiterium zidentyfikowano obecność pierwotnej konstrukcji drewnianej z dekoracją malarską w postaci prostego wymalowania. Dekoracja składa się z czerwonej bordiury z malowanym złotym (farba koloru złota, brąza) ornamentem. Środek kompozycji stanowi błękitne wypełnienie z wymalowanymi gwiazdkami. W centralnej części bliżej ołtarza głównego, wokół otworu wentylacyjnego w malowano płomienie.

Dekorację malarską namalowano farbami o spoiwie olejnym używając szablonów. Szczegółowa analiza odkrywek in situ jak i analiza mikroskopowa szlifów stratygraficznych wskazała na obecność wcześniejszej warstwy malarskiej. Jej obecność widoczna jest w miejscach styku desek pod płótnem. (porównaj fotografie). Odsłonięta spod deskowania dekoracja malarska jest zachowana stosunkowo dobrze. Warstwy technologiczne posiadają dobrą adhezję do podłoża, jest spójna bez tendencji do łuszczenia. Posiada widoczne zniszczenia w postaci lokalnych ubytków, zadrapań i wgnieceń. Największe zniszczenia powstały przez nabicie wtórnego deskowania, co spowodowało powstanie dużej ilości dziur po gwoździach montażowych.

Deski stropowe na których zidentyfikowano dekoracje malarskie zachowane są stosunkowo dobrze. Posiadają typowe zniszczenia charakterystyczne dla zabytkowego materiału drewnianego. Lokalnie zidentyfikowano żerowiska mechanicznych szkodników drewna (Kołatek domowy, Spuszczel pospolity).

Badania konserwatorskie drewnianego stropu nawy kościoła wskazały na obecność 2 warstw wtórnego deskowania. Najmłodsze historycznie deskowanie wykonano z wąskich sosnowych klepek ułożonych w jodełkę. Pod tą warstwą zidentyfikowano deskowanie orientowany w kierunku północ – południe, na tej warstwie widoczna jest prosta szablonoowa dekoracja wykonana na jasno ugrowym tle. Malatura nałożona jest bezpośrednio na deskę, która posiada szorstkie nie opracowane lico. Pod tą warstwą desek znajduje się pierwotna konstrukcja stropu kościoła. Deski o znacznej szerokości ułożone są w kierunku wschód -zachód. Pierwotnie na styku desek wklejone były paski płócienne niwelujące widoczne połączenia. Obecnie płótno zachowało się reliktowno, zostało usunięte podczas nabijania nowego deskowania.

Stan zachowania pierwotnego deskowania określić można jako stosunkowo dobry. Deski posiadają typowe zniszczenia dla historycznego materiału drewnianego. Podobnie jak w prezbiterium największe zniszczenia powstały podczas późniejszych działań związanych z montażem kolejnych warstw deskowania. Pierwsze chronologicznie deskowanie stropu nawy posiada widoczną dekoracją malarską. Polichromia wykonana została przy użyciu patronów ułożonych w rytm pasowy. Poza dekoracją szablonoową zidentyfikowano partię malowane bezpośrednio z ręki - motywy florystyczne. Analiza przekrojów mikroskopowych wskazuje podobnie jak w prezbiterium na obecność wcześniejszej warstwy malarskiej. Jej identyfikacja na tym etapie

badan jest niemożliwa. ”. Ewentualne próby identyfikacji warstw wcześniejszych można poczynić po całkowitym usunięciu warstw wtórnego deskowania.

Po przeprowadzeniu analiz in situ jak i badań mikroskopowych próbek warstw malarskich i płócien pobranych ze spoin stropu prezbiterium i nawy, powstanie tych wymalowań datować można na drugą połowę XIX wieku. Potwierdzeniem tej tezy jest analiza płótna, która potwierdziła zastosowanie materiału tekstylnego fabrycznego. Na jednej z próbek płótna pobranego z prezbiterium odnaleziono tak zwany „bity brzeg. Wykonanie tej dekoracji można wiązać z erygowaniem parafii w 1862 roku i wykonaniem nowego wystroju będącego podkreśleniem ważnego wydarzenia w historii obiektu.

Wskazania konserwatorskie w świetle przeprowadzonych badań.

1. Proponuje się całkowite usunięcie wtórnego deskowania stropów z całości wnętrza kościoła.
W nawie kościoła strop zasłonięty jest dwoma warstwami desek co wpływa na nadmierne obciążenie pierwotnej konstrukcji.
2. Proponuje się również usunięcie wtórnego, szpecącego deskowania z balustrady chóru muzycznego,
3. Po usunięciu wtórnego deskowania należy przeprowadzić dezynfekcję całej powierzchni odsłoniętego stropu.
4. Istotnym elementem jest wykonanie zabiegu oczyszczenia desek od strony lica i odwrocie z zalegającego brudu, będącego siedliskiem mikroorganizmów i bakterii. Docelowo należy uszczelnić połączenia desek stropowych minimalizując infiltrację brudu do wnętrza kościoła.
5. Po usunięciu wtórnego deskowania należy przeprowadzić zabieg dezynsekcji i utwardzenia struktury drewna.
6. Po odsłonięciu całości powierzchni stropu konieczne będzie zwołanie komisji konserwatorskiej udziałem WUOZ celem wytyczenia dalszej drogi postępowania konserwatorskiego.

Program prac konserwatorskich.

1.Oczyszczanie.

Oczyszczenie z zabrudzeń oraz usunięcie wtórnych łuszczących się warstw.

2. Dezynfekcja

Zabieg dezynfekcji drewna wykonać 2 % roztworem Biotin R/ 99% C₂H₅OH. Zabieg wykonać przez pędzlowanie.

3. Dezynsekcja.

W przypadku identyfikacji aktywnych żerowisk mechanicznych szkodników drewna należy wprowadzić preparat chemiczny w jego strukturę. Zaleca się wykonanie otworów wlewowych i zamocowanie sączków kroplowych połączonych z naczyniem zbiorczym. (Permetryna).

4. Utwardzanie.

Elementy silnie zniszczone: Impregnacja wzmacniająca drewna Paraloidem B 72, 3% -10 % roztwór w toluenie, metoksydipropanol (impregnacja przez iniekcję, podciąganie kapilarne, pędzlowanie).

Po wykonaniu zabiegu utwardzania należy szczelnie zaizolować estroforem impregnowany element celem minimalizacji zjawiska migracji powrotnej.

Można również zastosować preparat wzmacniający na bazie żywic epoksydowych Epoxi-Holzverfestigung (Remmers).

5. Wykonanie napraw stolarskich.

Flekowanie drewna. Ubytki należy uzupełnić metodami stolarskimi, pamiętając, aby drewno stosowane do uzupełnień było odpowiednio przygotowane i wysezonowane.

6. Naprawa szczelin i pęknięć.

Szczeliny i pęknięcia belek należy uzupełnić , aby uniemożliwić penetrację zawilgocenia w głąb drewna. Proponuje się (po uprzednim wzmocnieniu) zastosowanie pasty Histolith Sanopass Holzrisspaste (Caparoll) w szczelinach poniżej 10mm, powyżej 10 mm ubytek uzupełnić klinem drewnianym lub Pasta epoksydową Araldite SV/HV 36. Dopuszcza się użycie samodzielnie wykonanej masy na bazie trocin i Epidianu 5 z utwardzaczem TFF. W przypadku poluzowanej konstrukcji należy ją ustabilizować.

W miejscach występowania pierwotnych płócien na połączeniach desek należy je zrekonstruować.

7. Zabezpieczenie warstw polichromii

W przypadku konieczności zabezpieczenia osypującej się warstwy malarskiej należy wykonać zabezpieczenie z bibułki japońskiej (2% MC).

8.Konsolidacja i podklejenie warstwy malarskiej.

Paraloid B 72 / Dovanol/ xylen/toluen, Acryloid AC 33 Stężenie preparatu dobrać po wykonaniu prób.

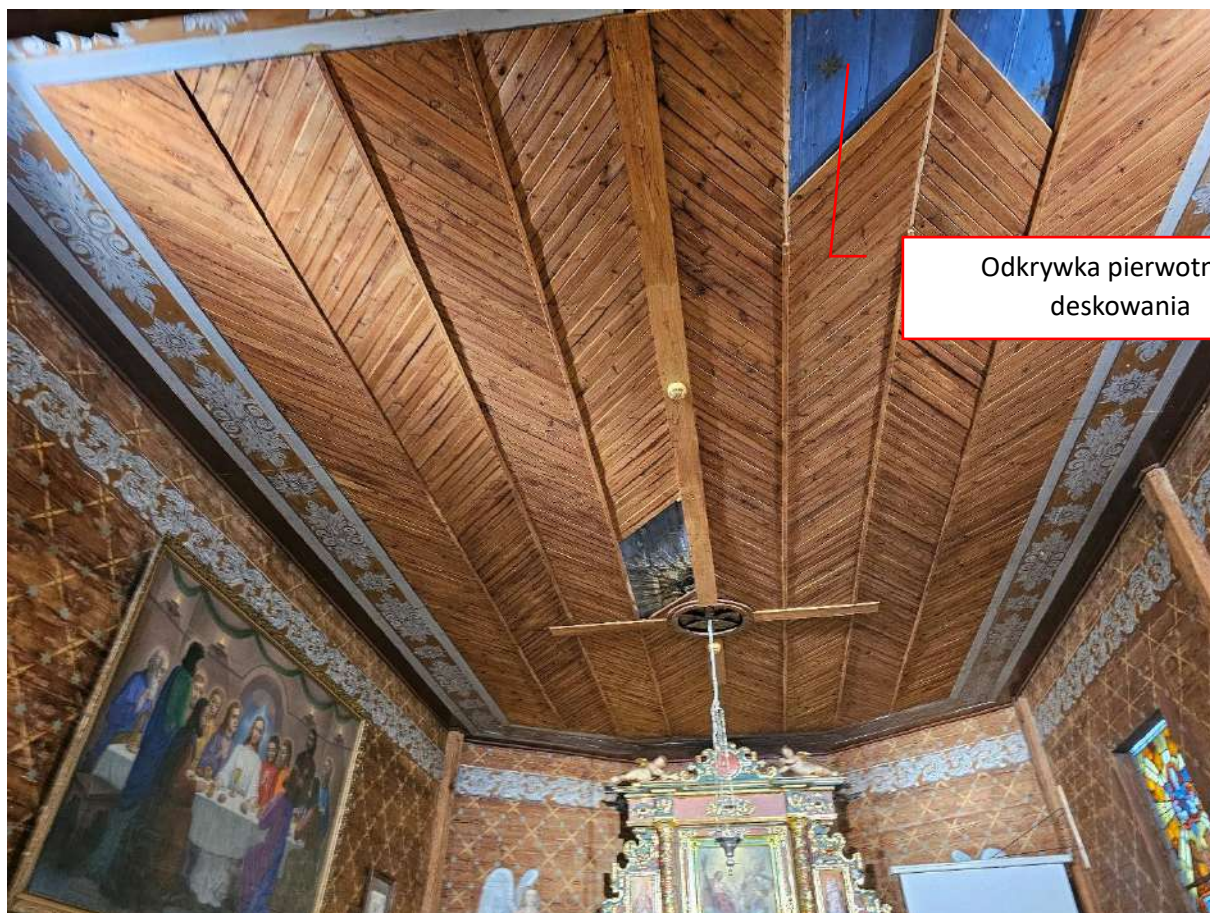
9. Oczyszczenie lica, usunięcie przemalowań.

Lico oczyścić chemicznie (rozpuszczalniki organiczne). Przemalowania usunąć przy użyciu past zmydlających.

10. Uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej i opracowanie faktury. (szpachlówka polimerowa)

11. Punktowanie i rekonstrukcja malatury.

12. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej.

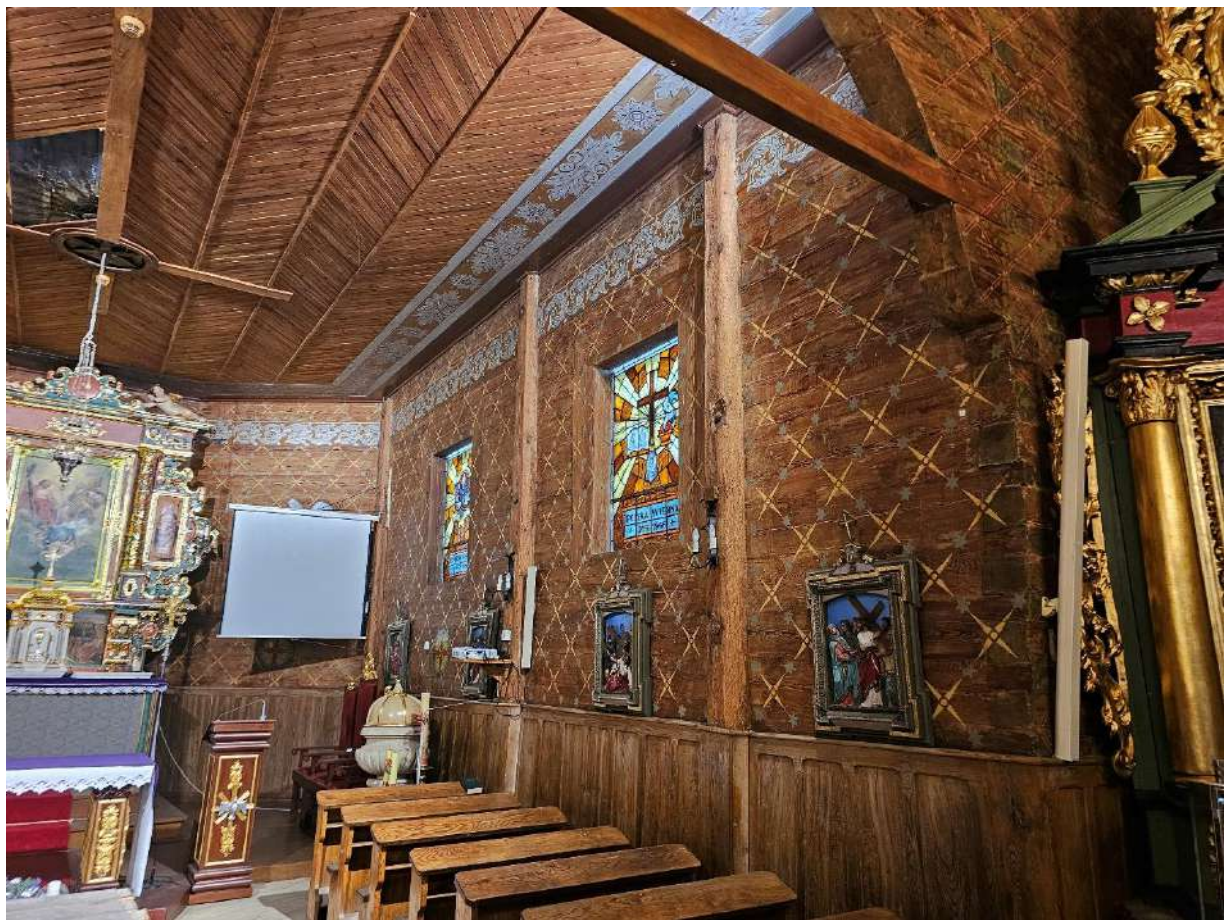
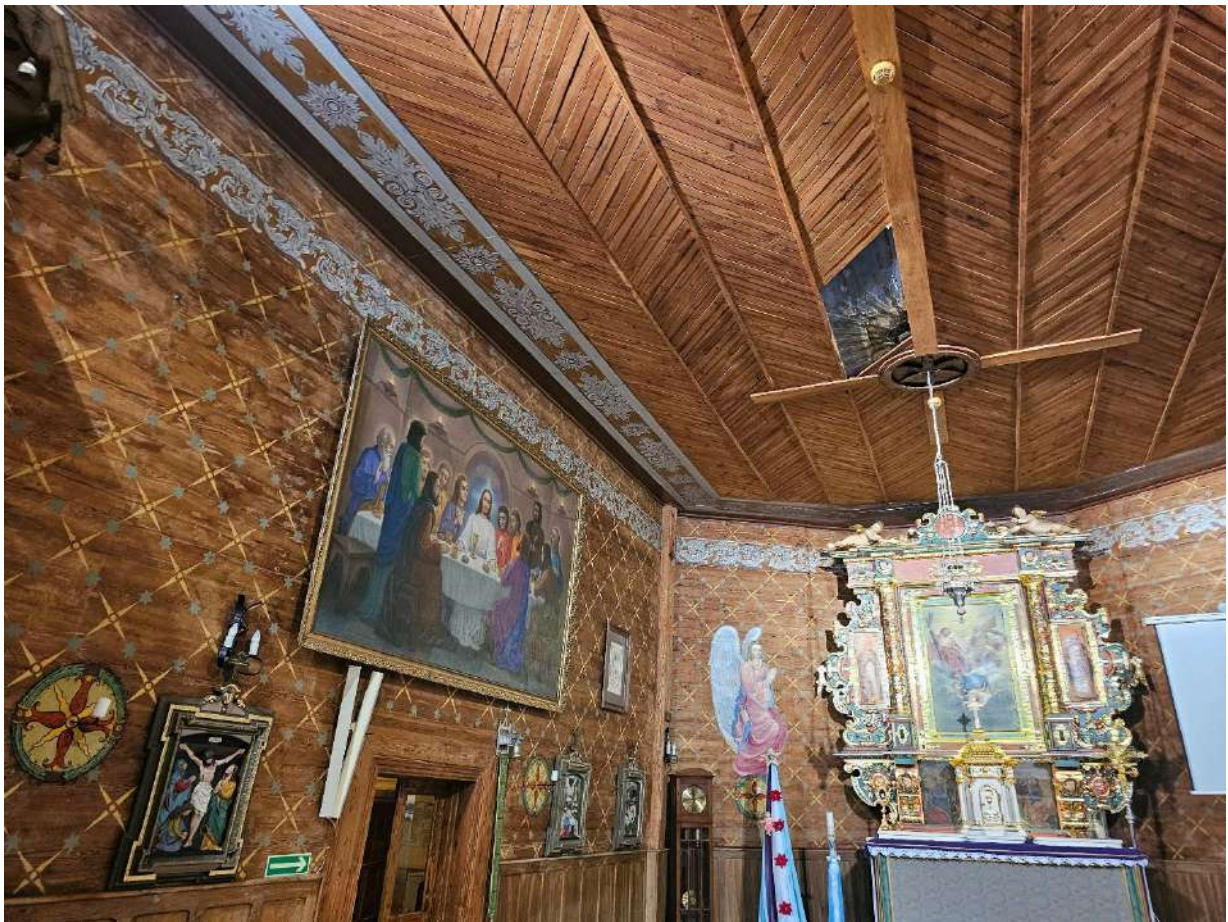

Odkrywka pierwotnego deskowania

Widoczne wtórnie nabite deskowanie z wmalowanym ornamentem

Odkrywka pierwotnego deskowania

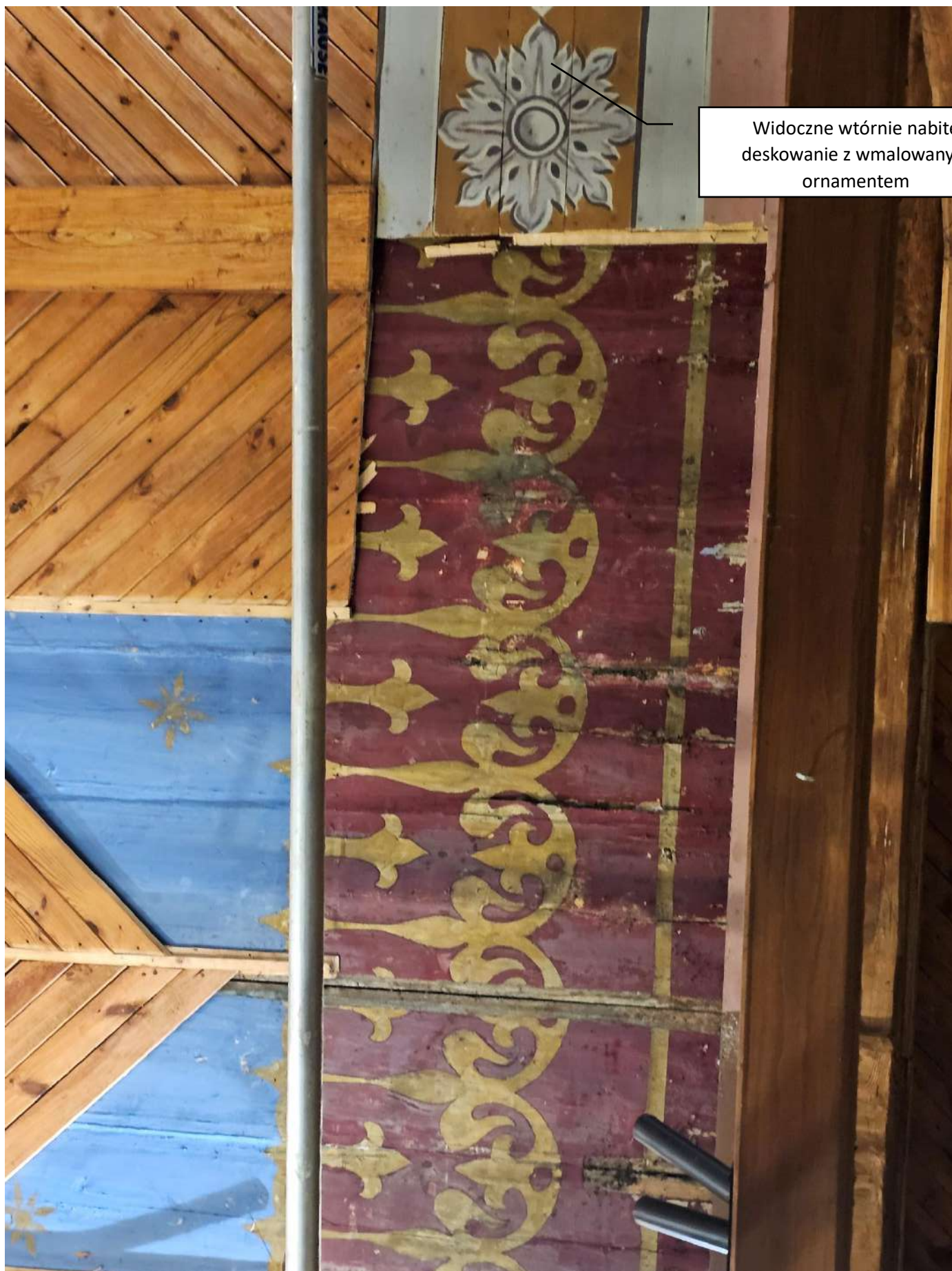

Widoczna warstwa szaro-błękitna nałożona pod warstwą wymalowania

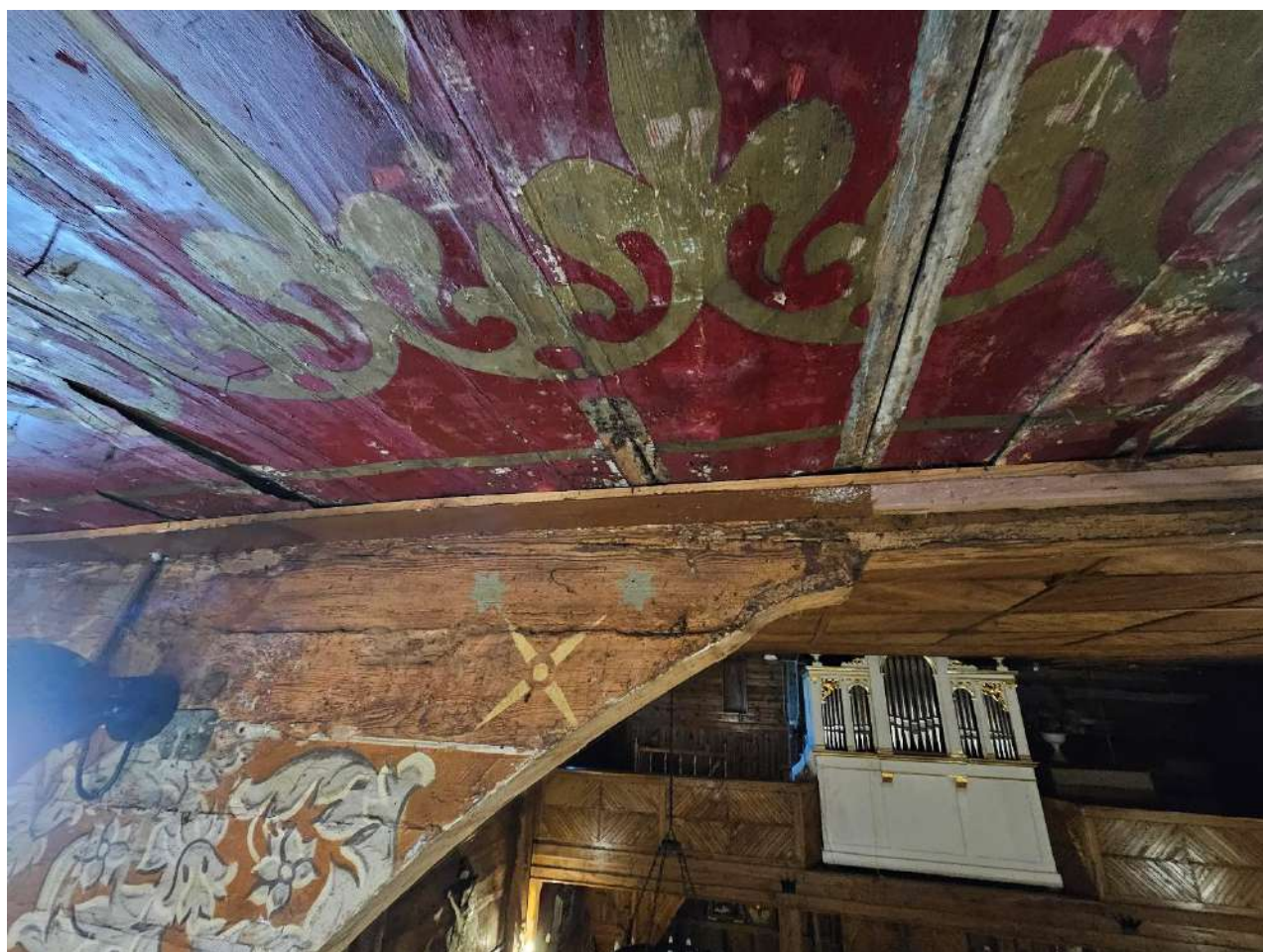
Widoczne wtórnie nabite
deskowanie z wmalowanym
ornamentem

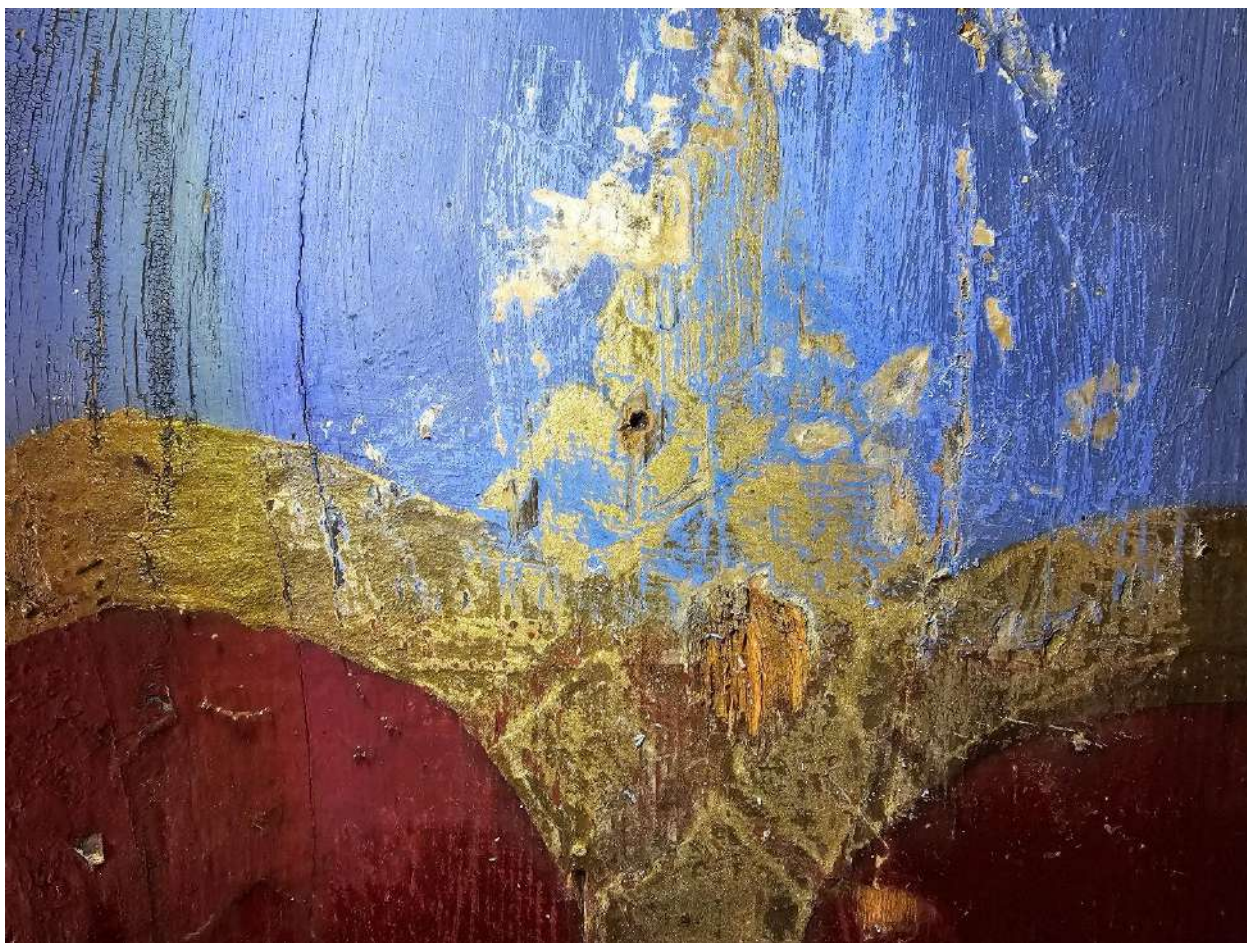

Widoczne wtórnie nabite
deskowanie z wmalowanym
ornamentem

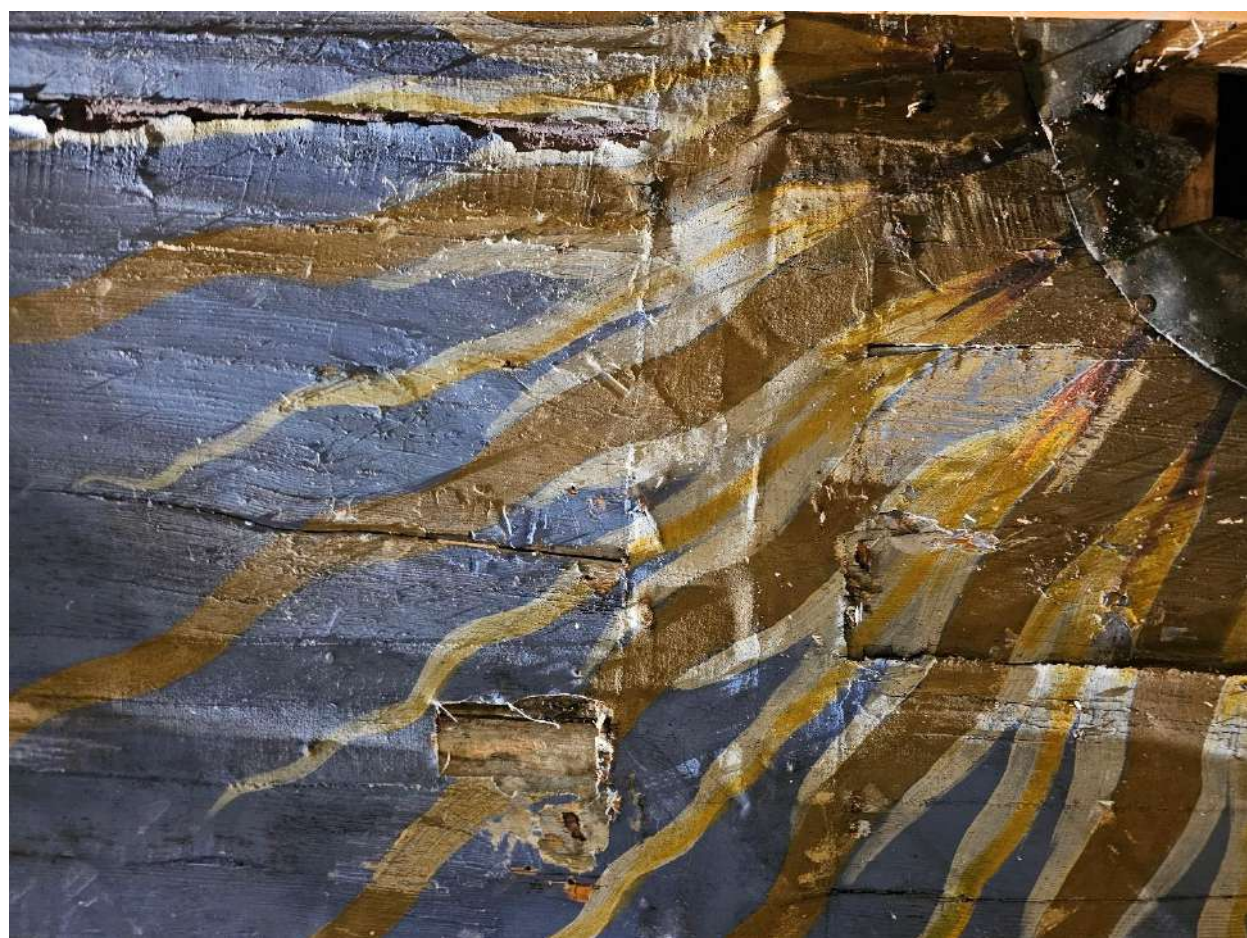
Widoczna warstwa szaro-błękitna nałożona pod
warstwą wymalowania

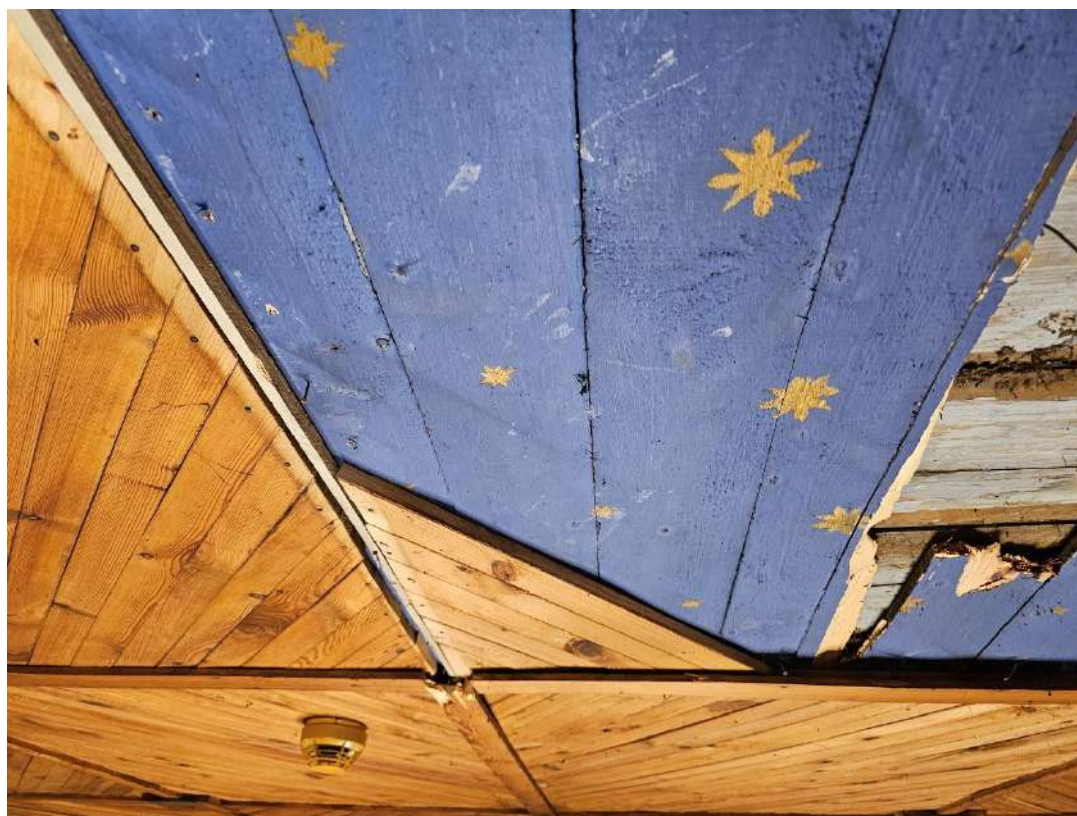
Widoczna warstwa szaro-błękitna nałożona pod
warstwą wymalowania

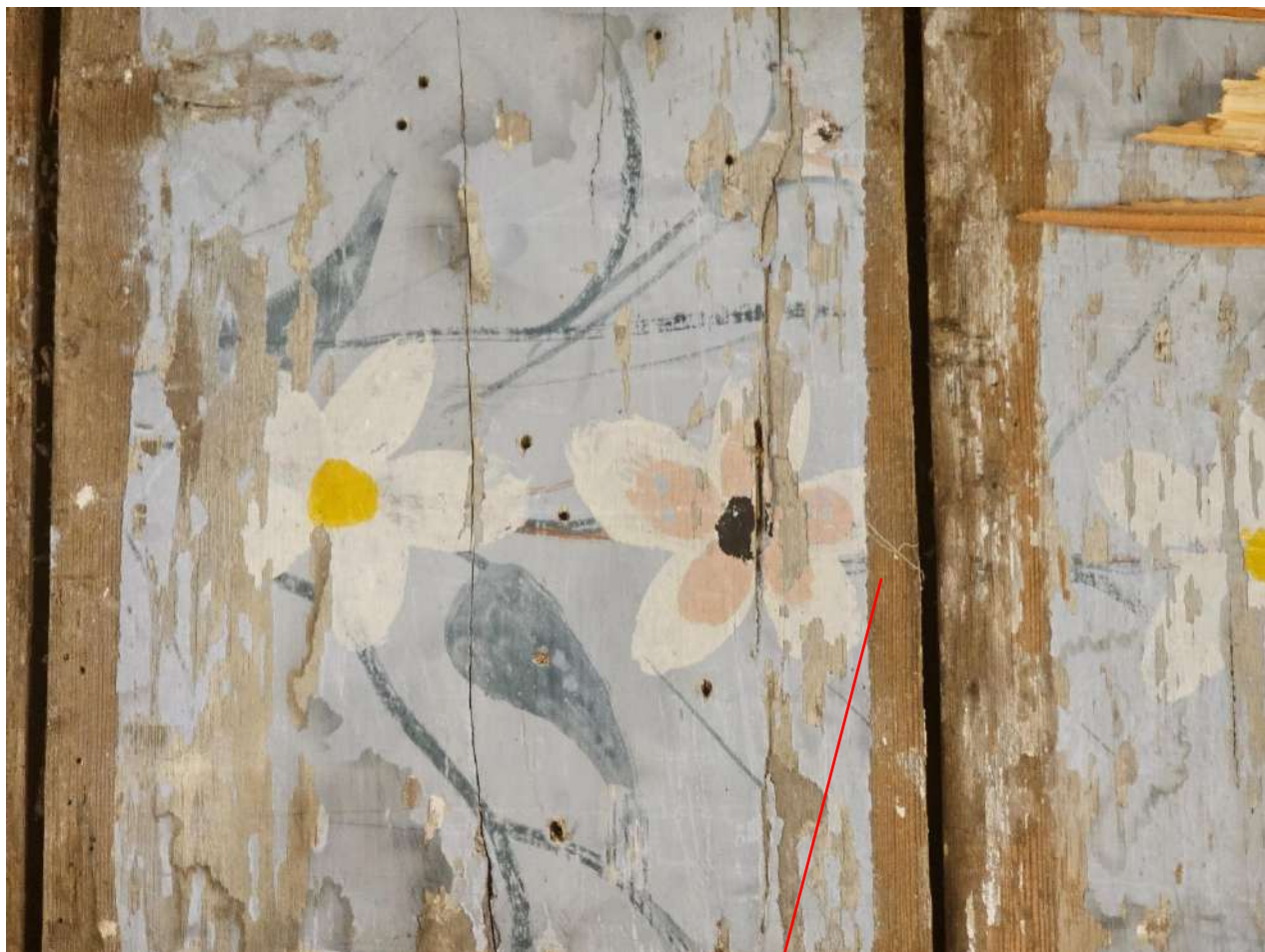

Pierwsza chronologicznie warstwa deskowania

Widoczne miejsca wklejeń pasków płótna.
Paski usunięto przed nałożeniem wtórnego
deskowania.

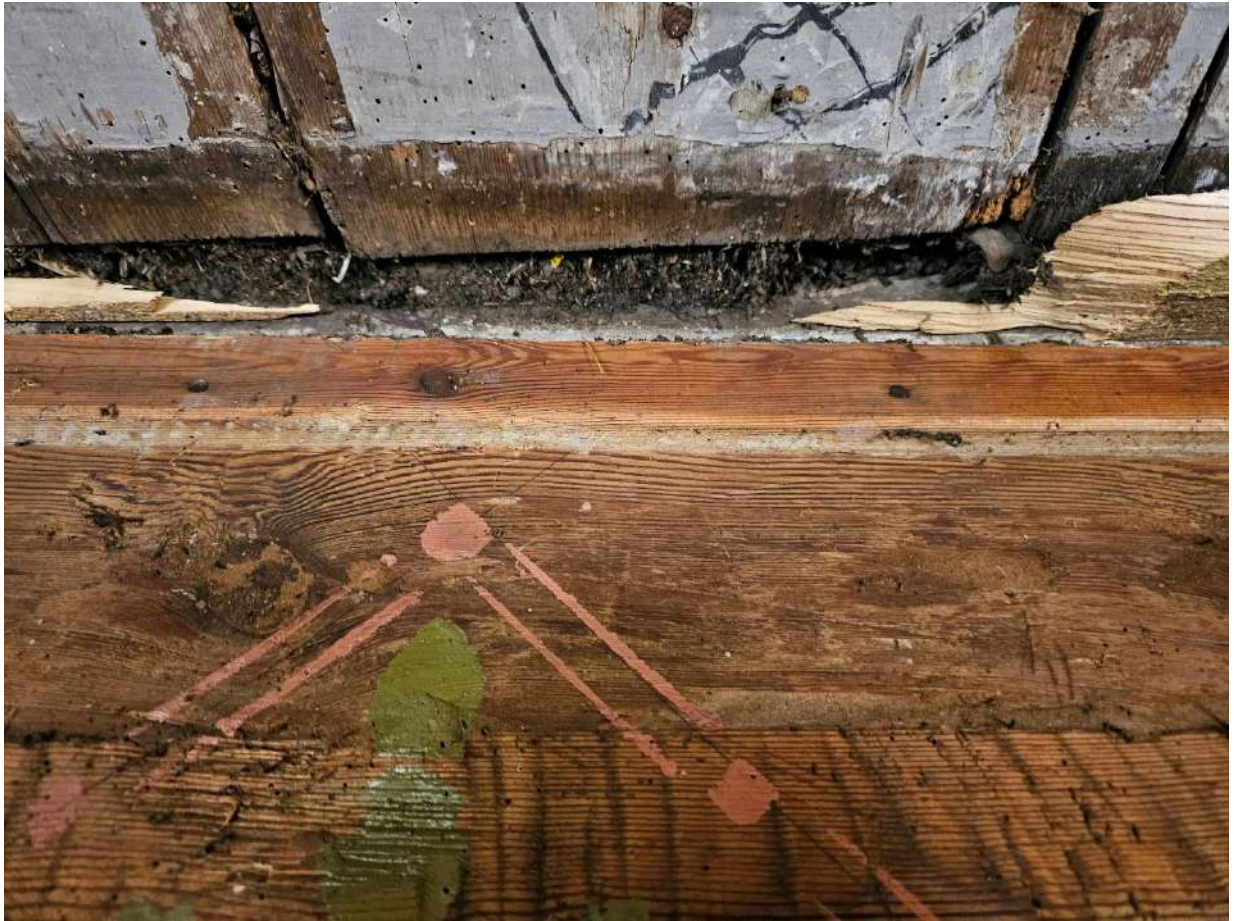

Widoczne miejsca wklejeń pasków płótna.
Paski usunięto przed nałożeniem wtórnego
deskowania.

BADANIA SPECJALISTYCZNE

Analiza makrofotograficzna VIS

Analiza mikroskopowa VIS

Termografia

PREZBITERIUM – DEKORACJA MALARSKA

Widoczne wtórnie nabite
deskowanie z wmalowanym
ornamentem

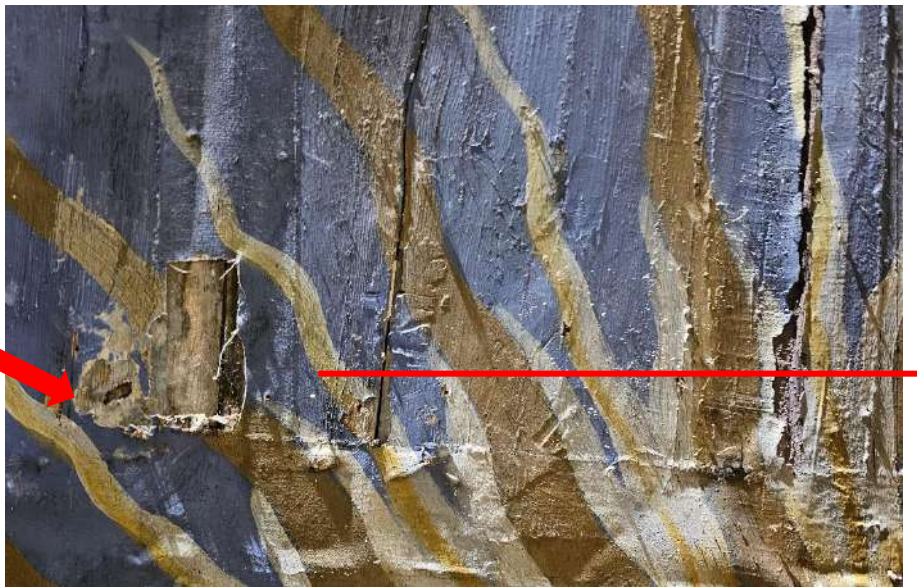
Widoczne miejsca dołożenia szablonów

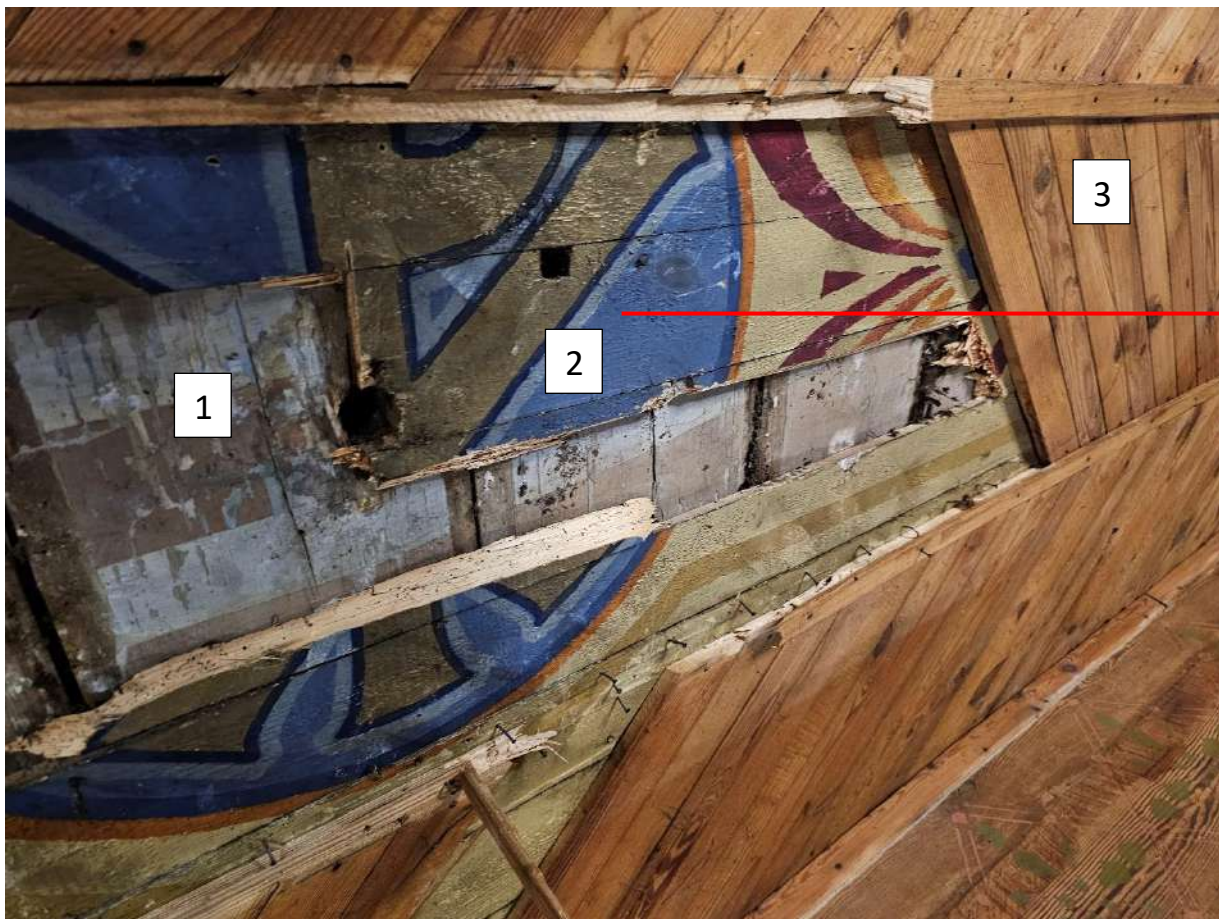

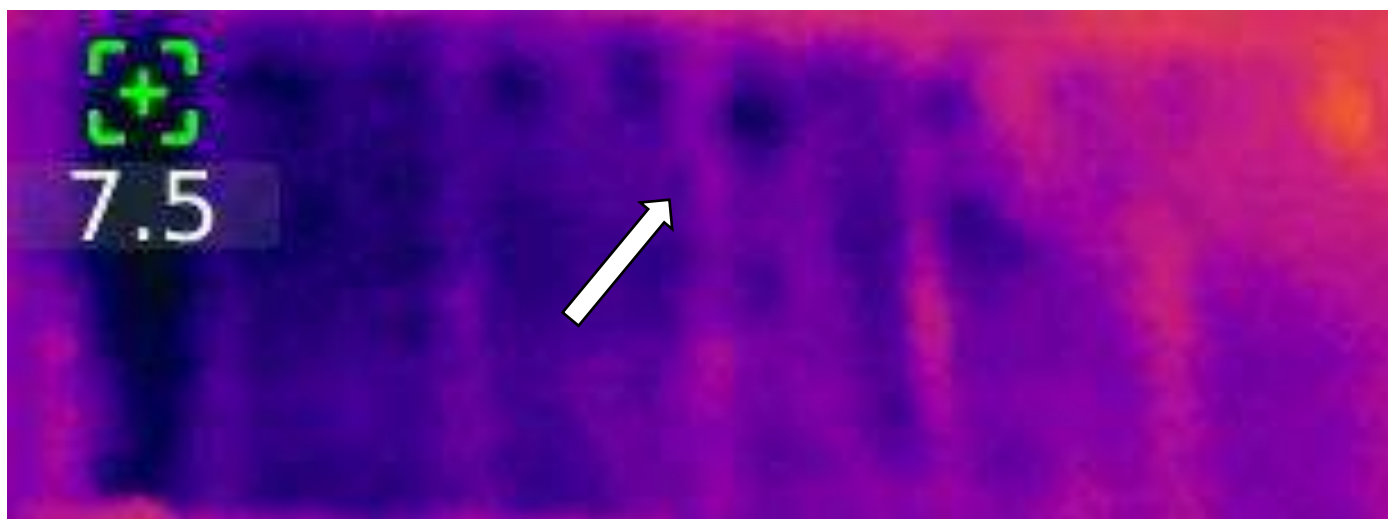
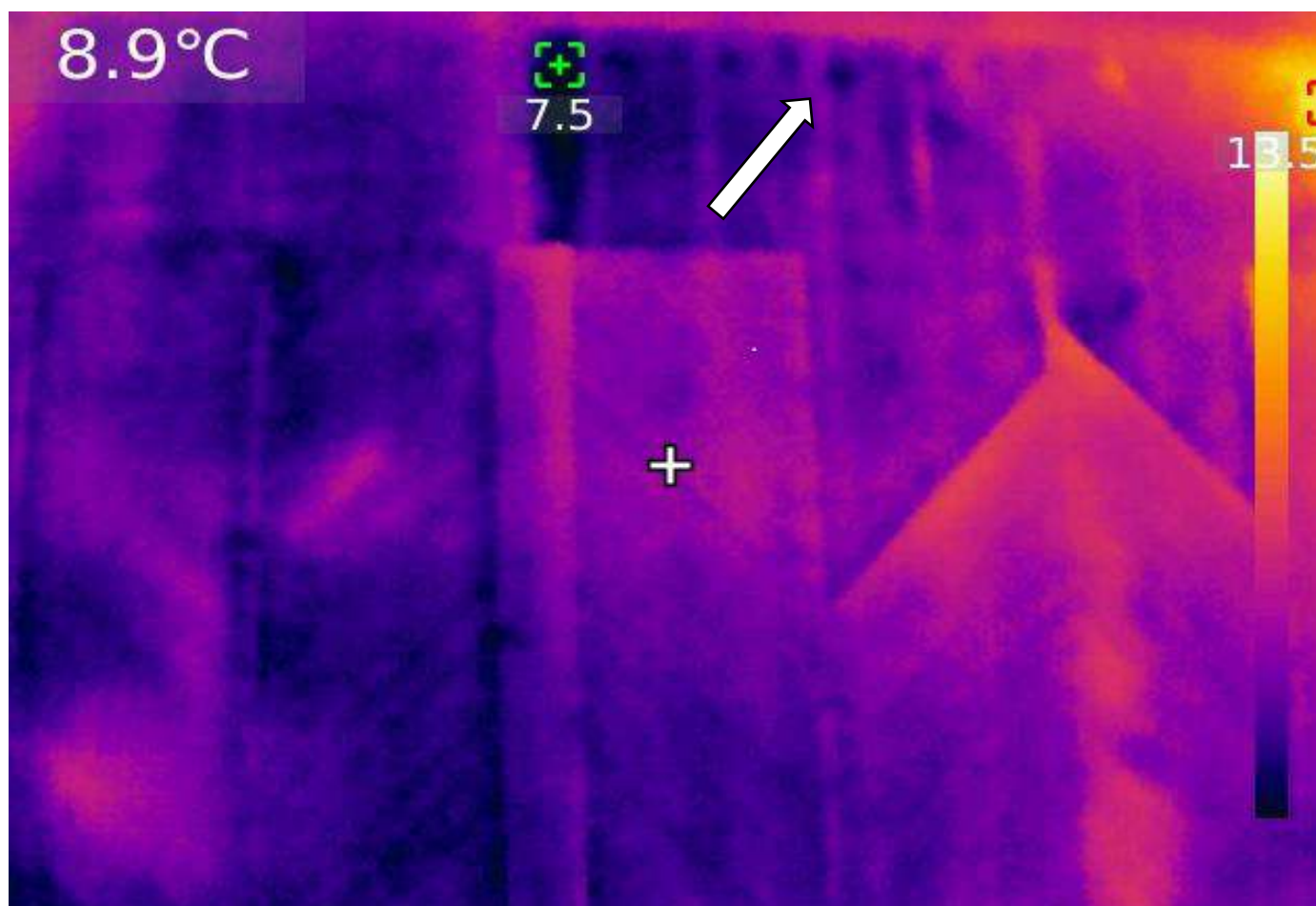

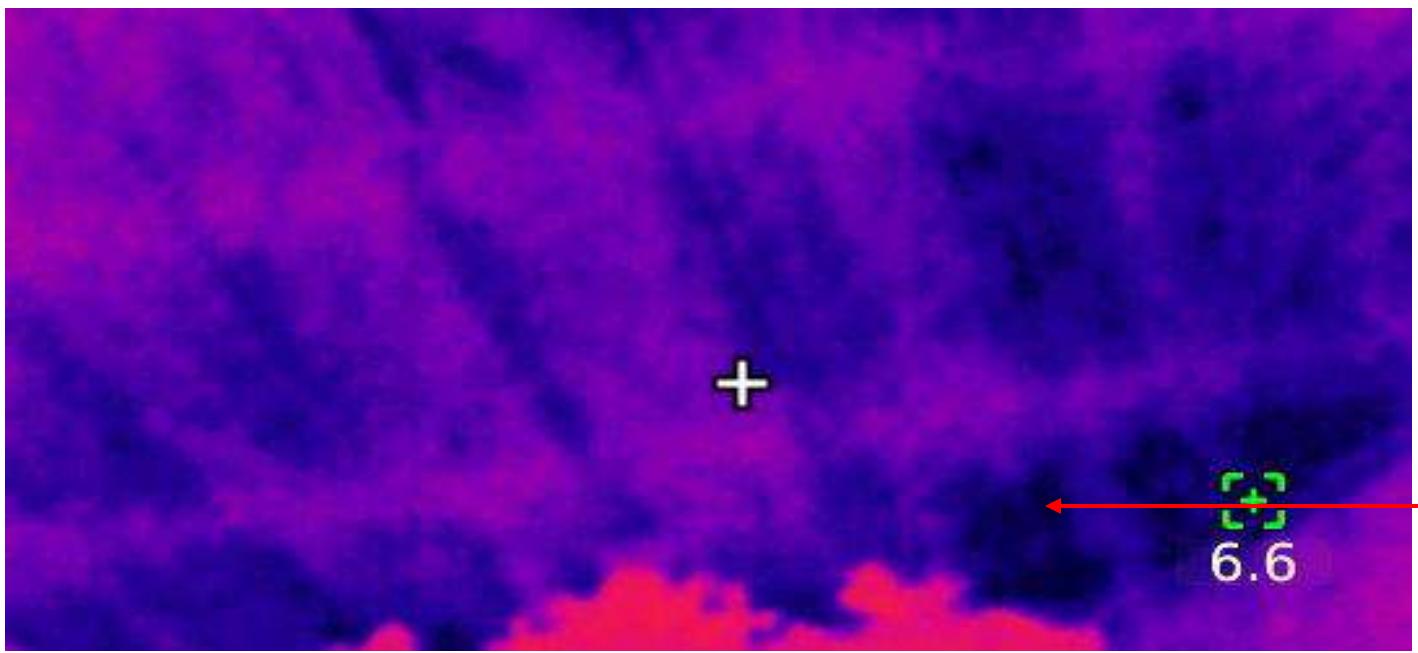
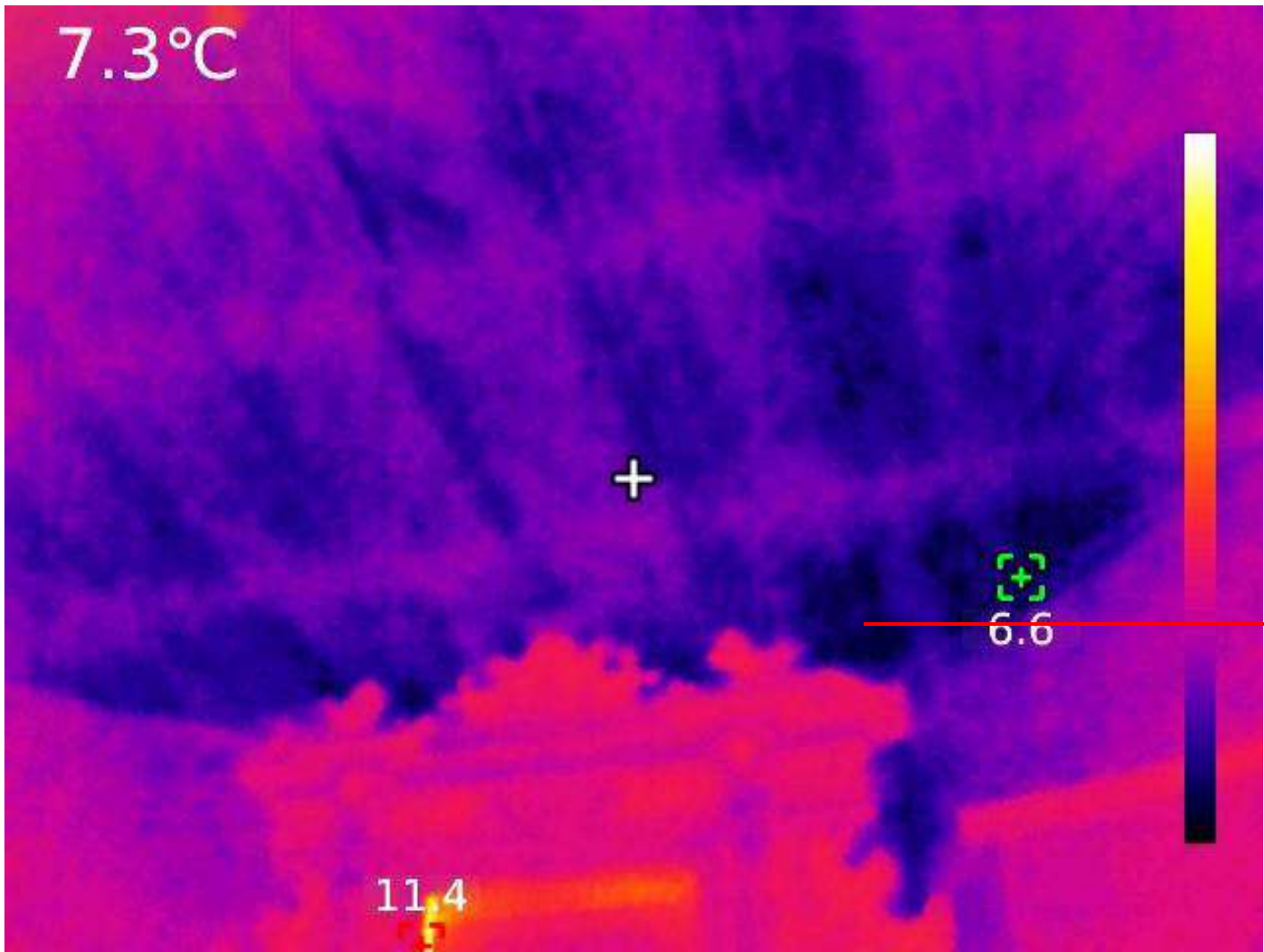

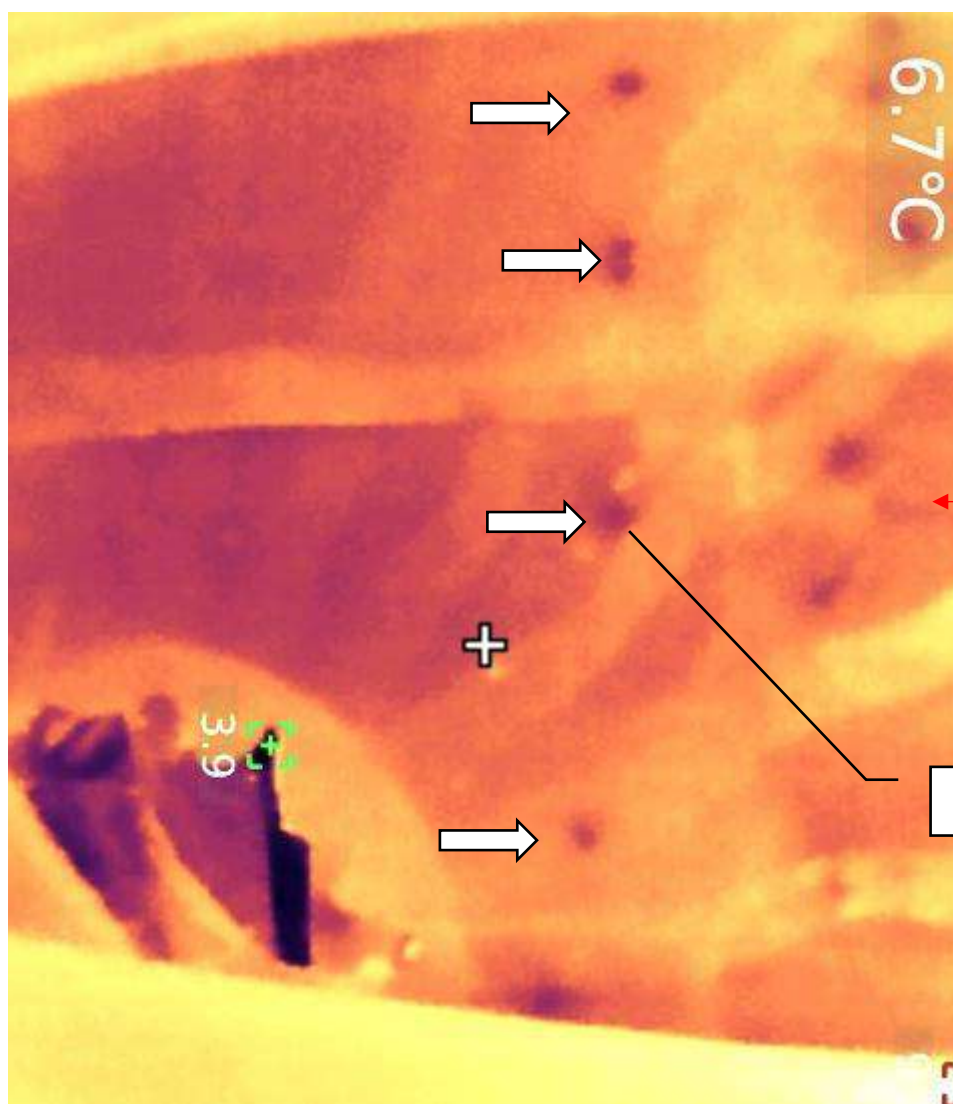
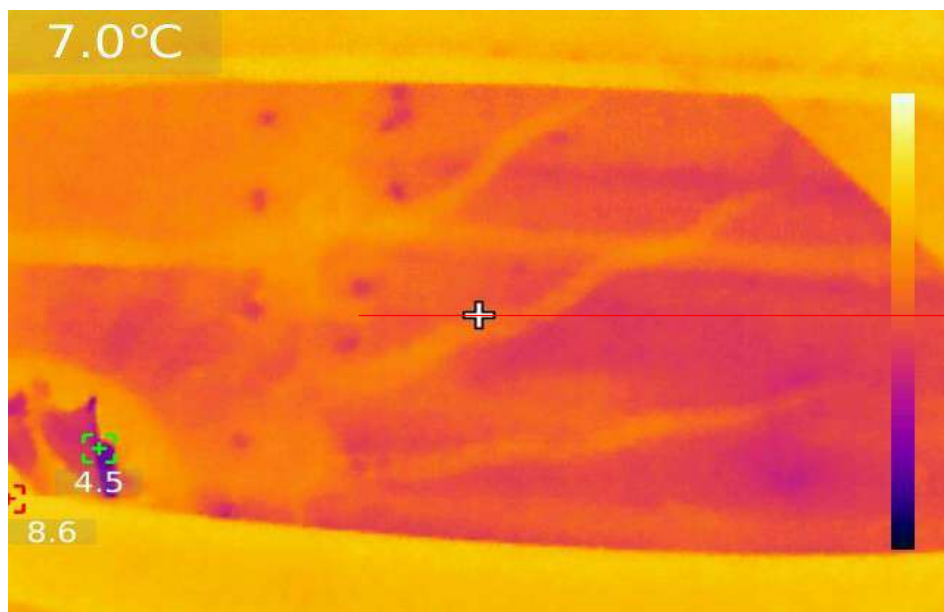

ANALIZA TERMOGRAFICZNA ODKRYWKI PIERWOTNEGO DESKOWANIA
STROPU W PREZBITERIUM

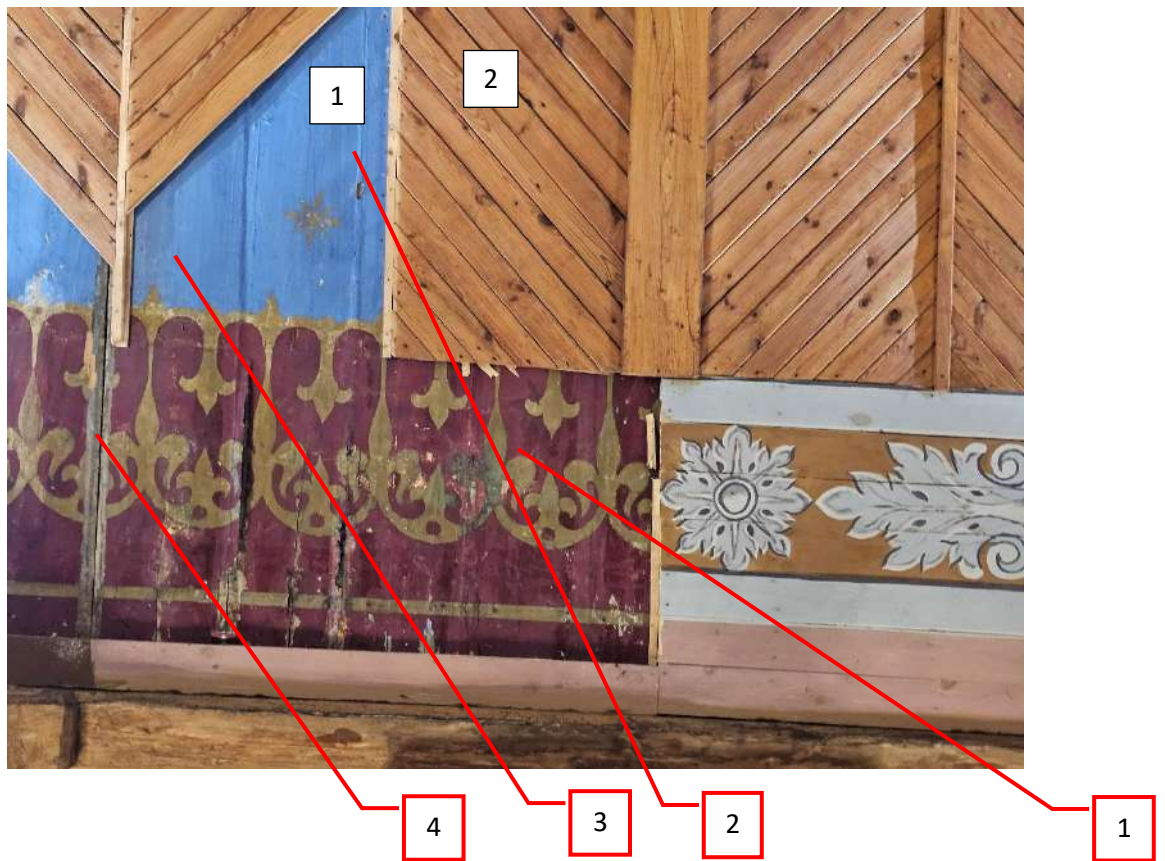

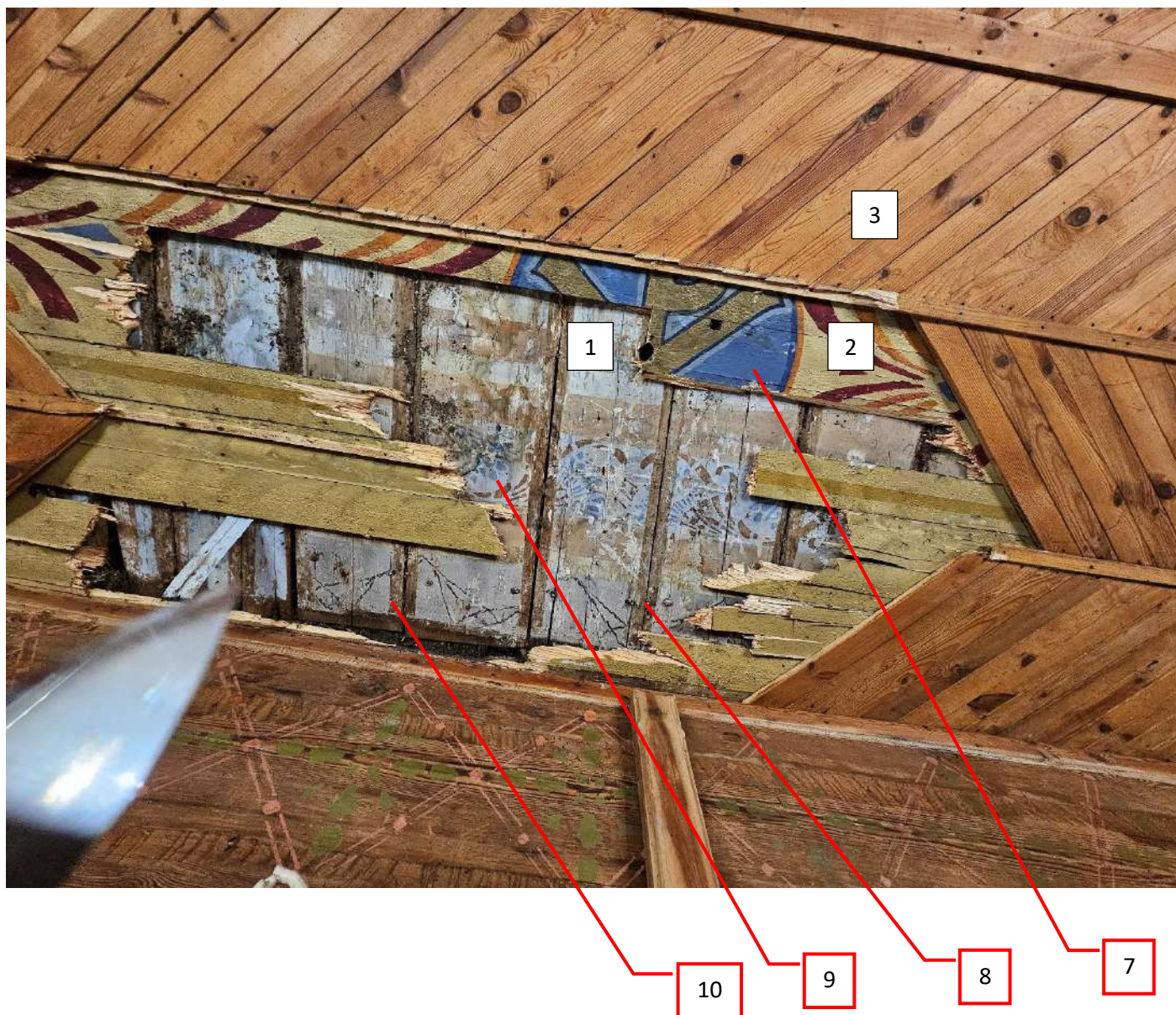
Widoczne mocowanie desek

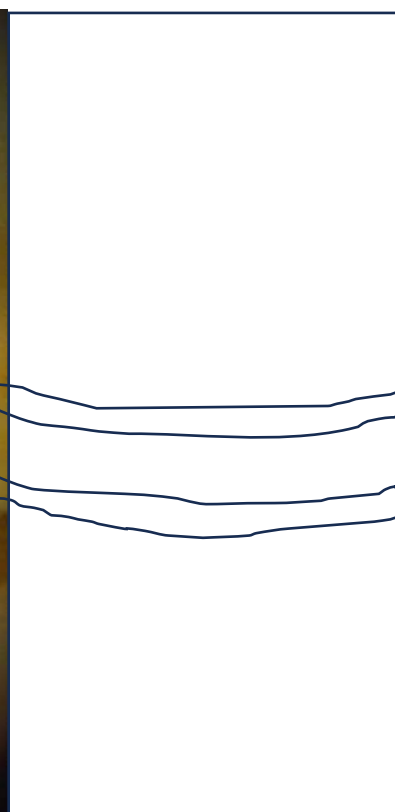
BADANIA MIKROSKOPOWE PRZEKROJÓW STRATYGRAFICZNYCH

ZESTAWIENIE MIEJSC POBRANIA PRÓBEK, PREZBITERIUM

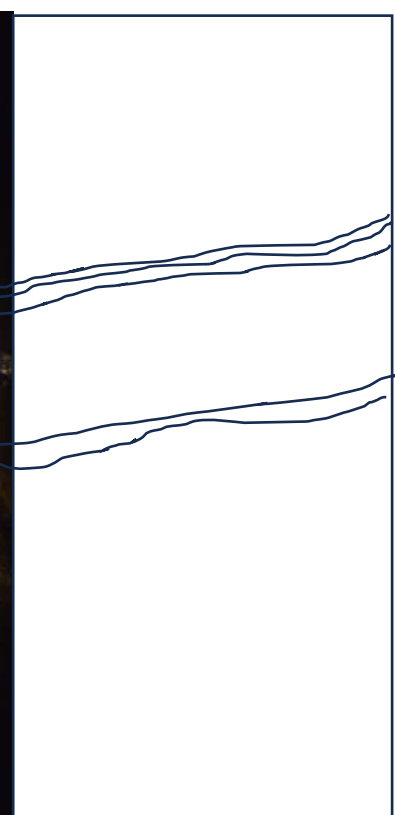
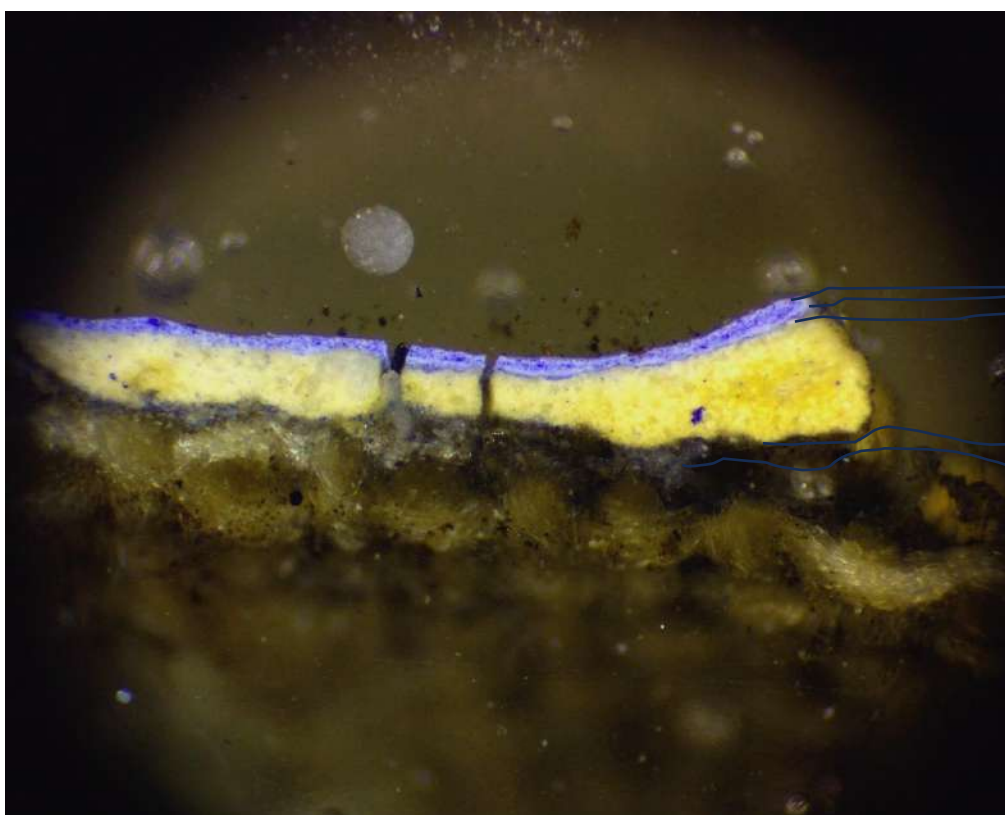

ZESTAWIENIE MIEJSC POBRANIA PRÓBEK, NAWA

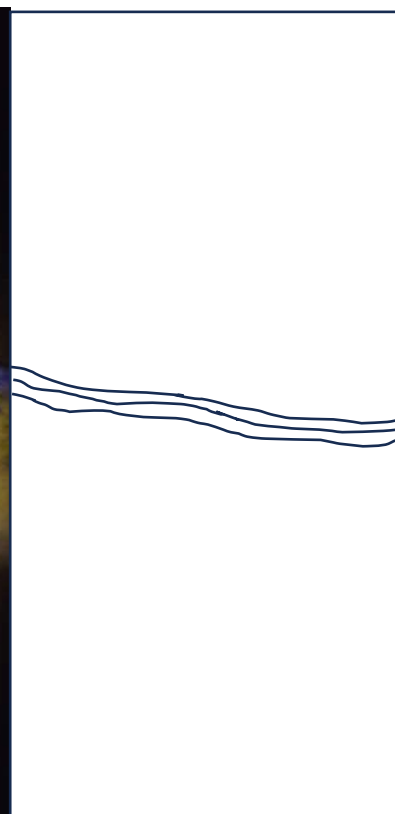
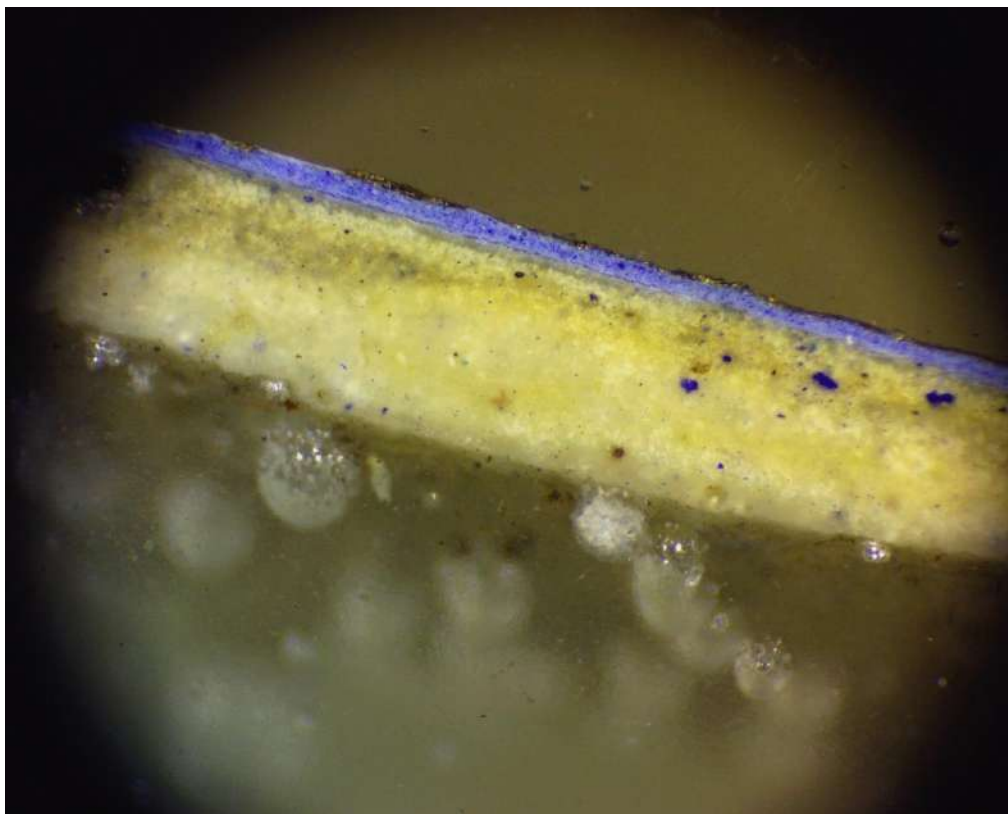

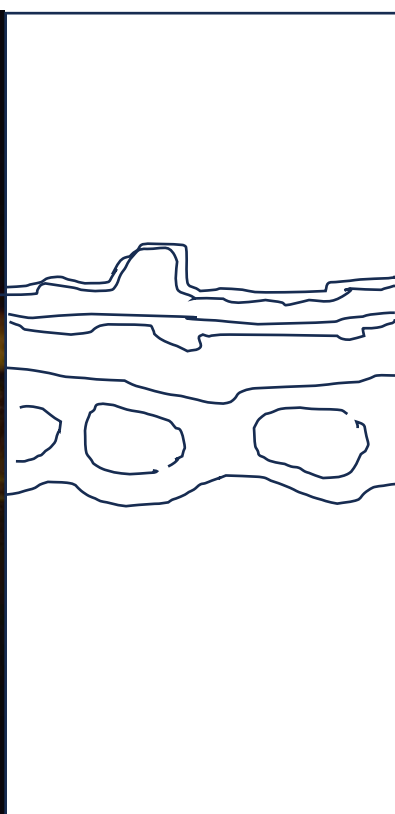
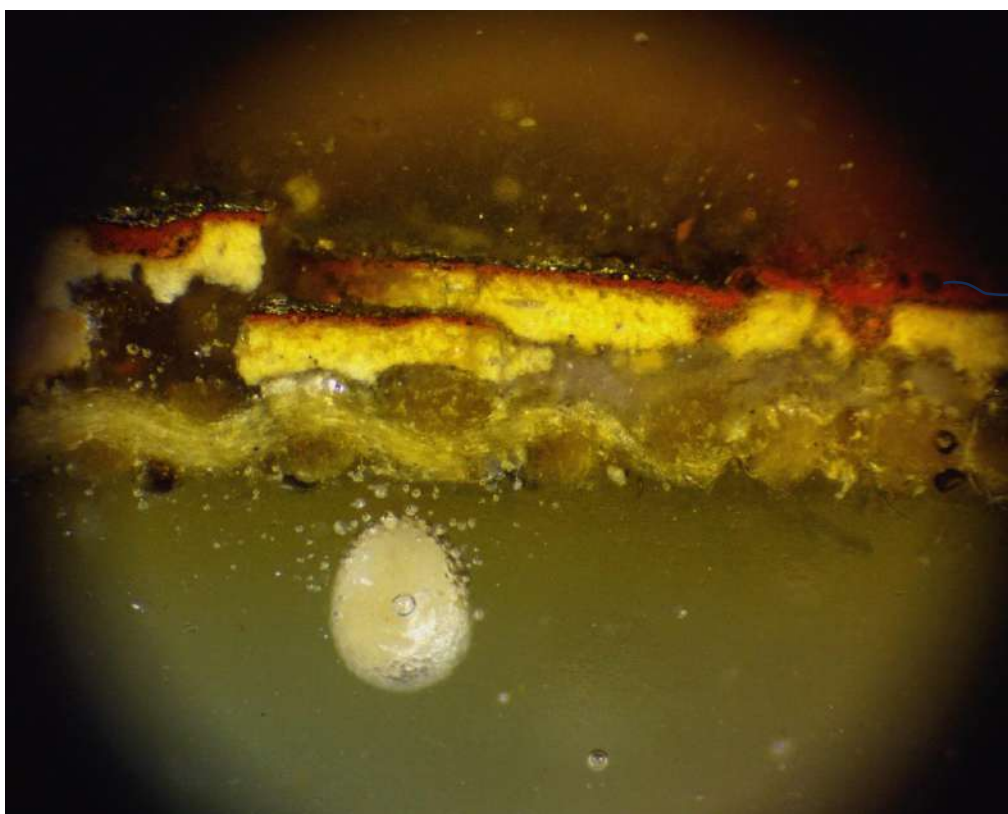
1. PREZBITERIUM, CZERWIEŃ Z ZAPRAWĄ, ORNAMENT

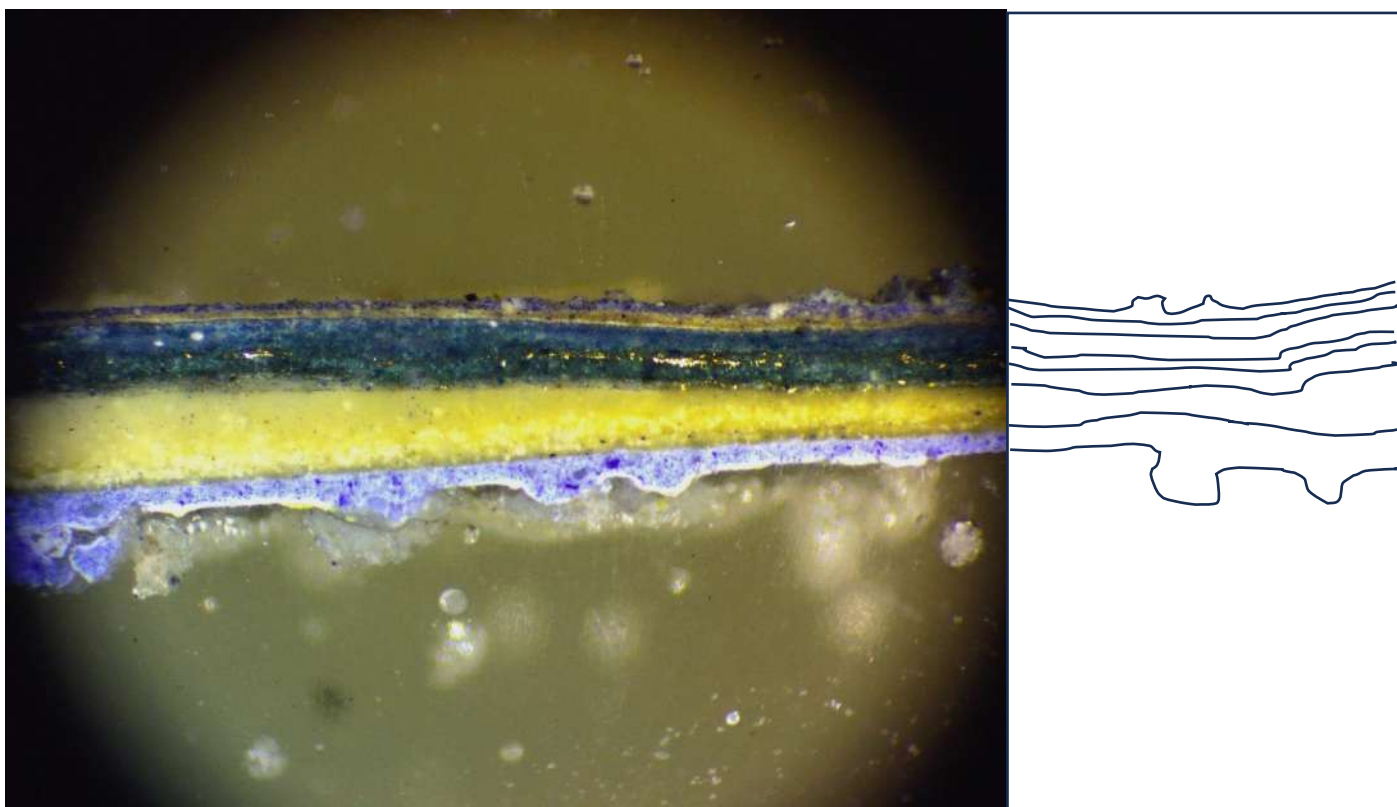
2. PREZBITERIUM, BŁEKIT Z ZAPRAWĄ, TŁO.

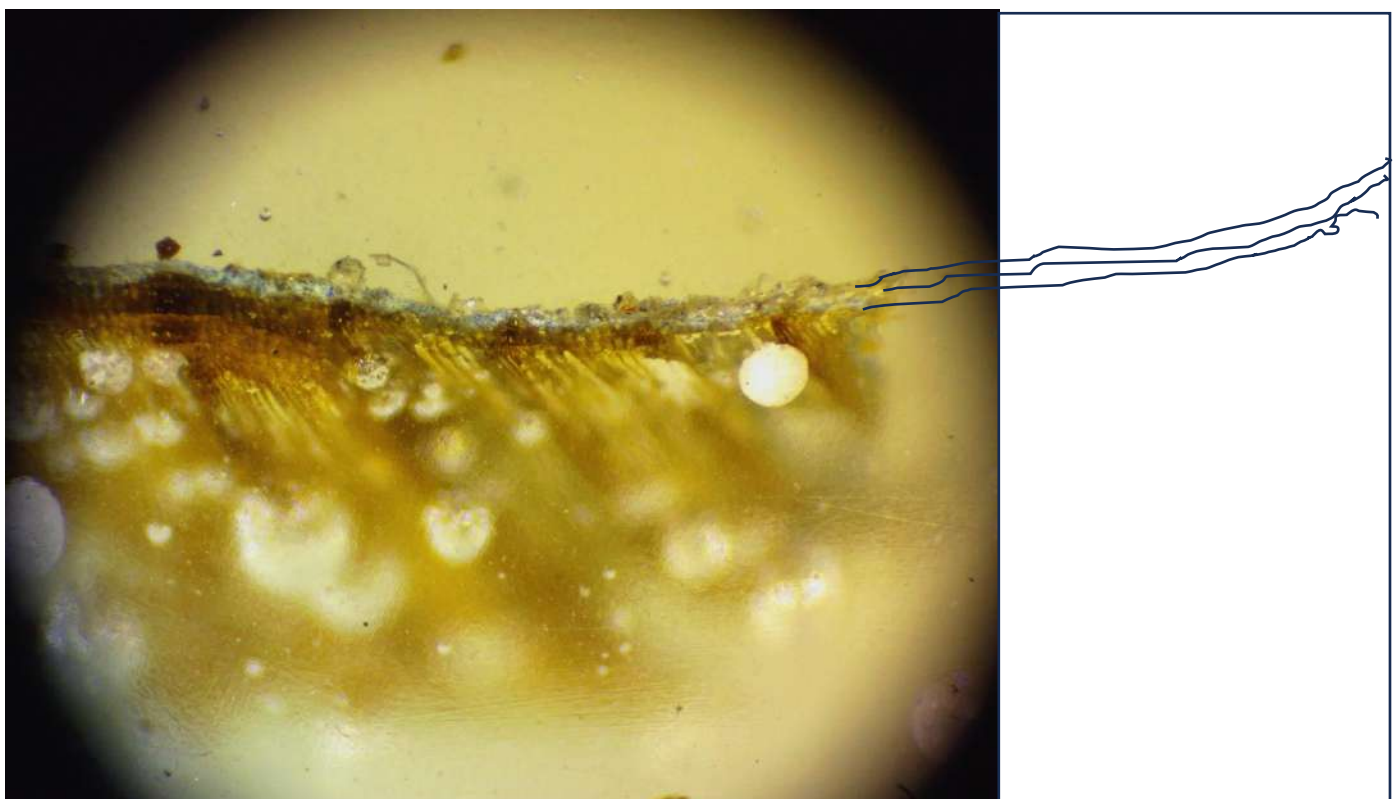
3. PREZBITERIUM, BŁEKIT Z ZAPRAWĄ, TŁO.

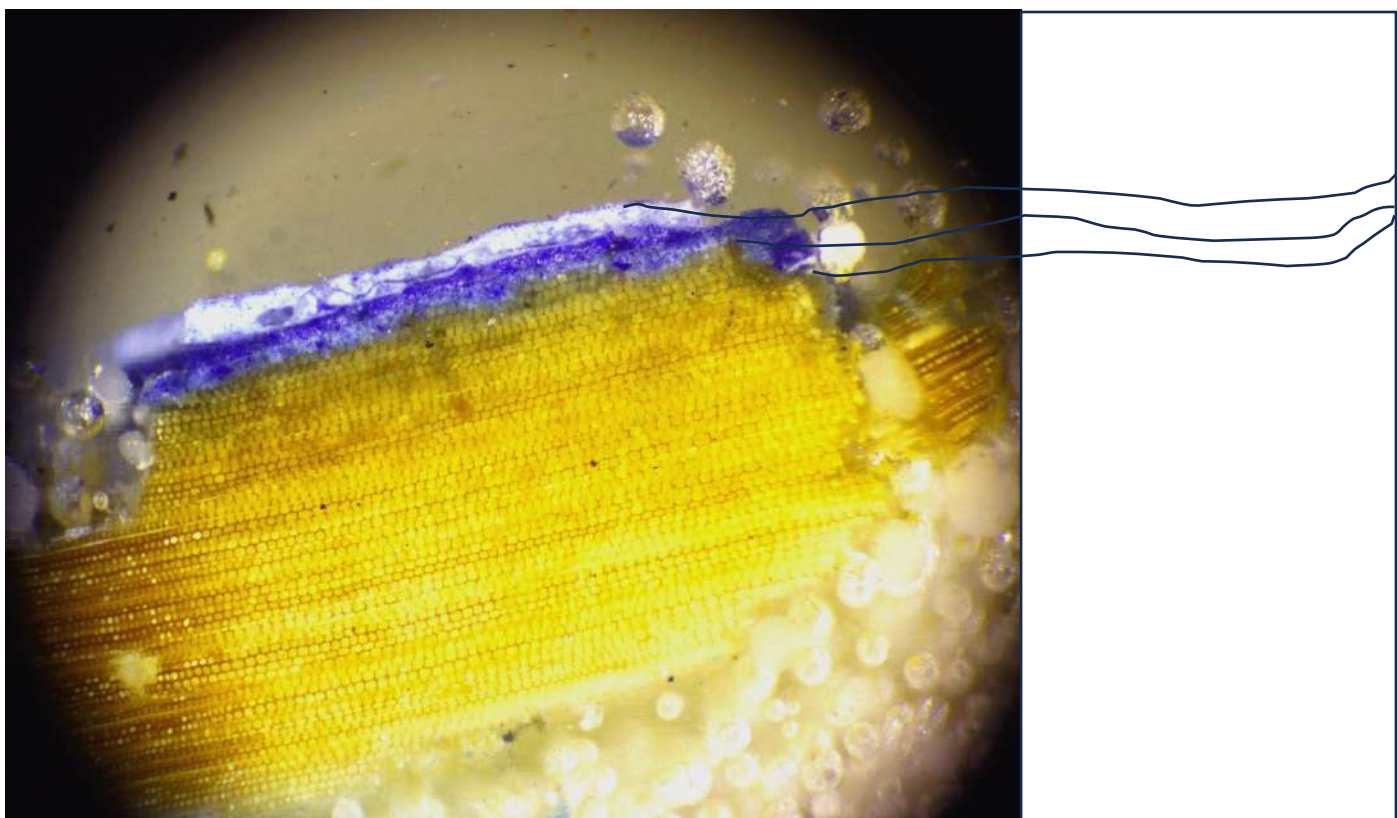
4. PREZBITERIUM, CZERWIEŃ Z ZAPRAWĄ, WARSTWA ŻŁOTA- ORNAMENT

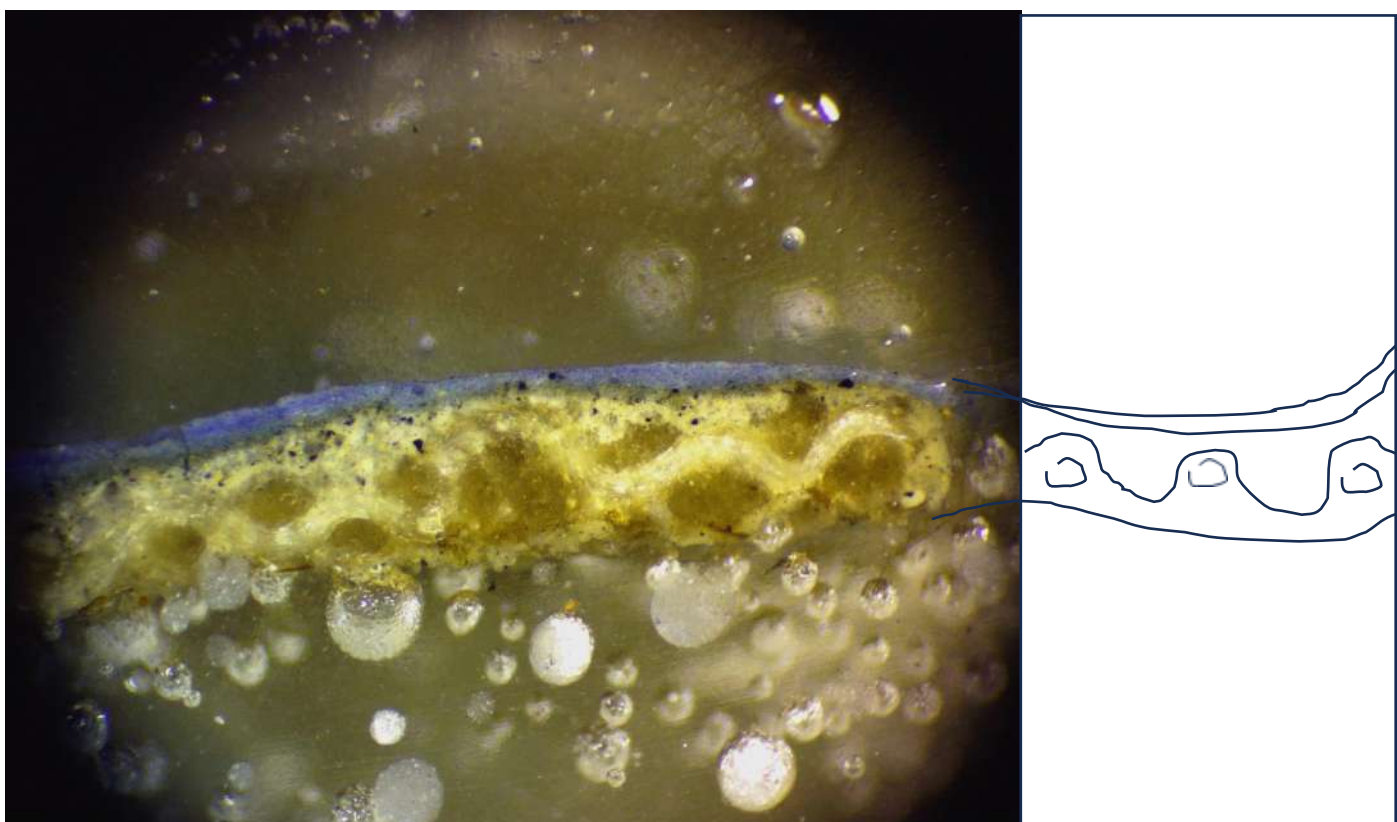
5. PREZBITERIUM, BŁĘKIT Z ZAPRAWĄ, PROMIENIE NAD OŁTARZEM GŁÓWNYM.

6. PREZBITERIUM, BŁĘKIT JASNY

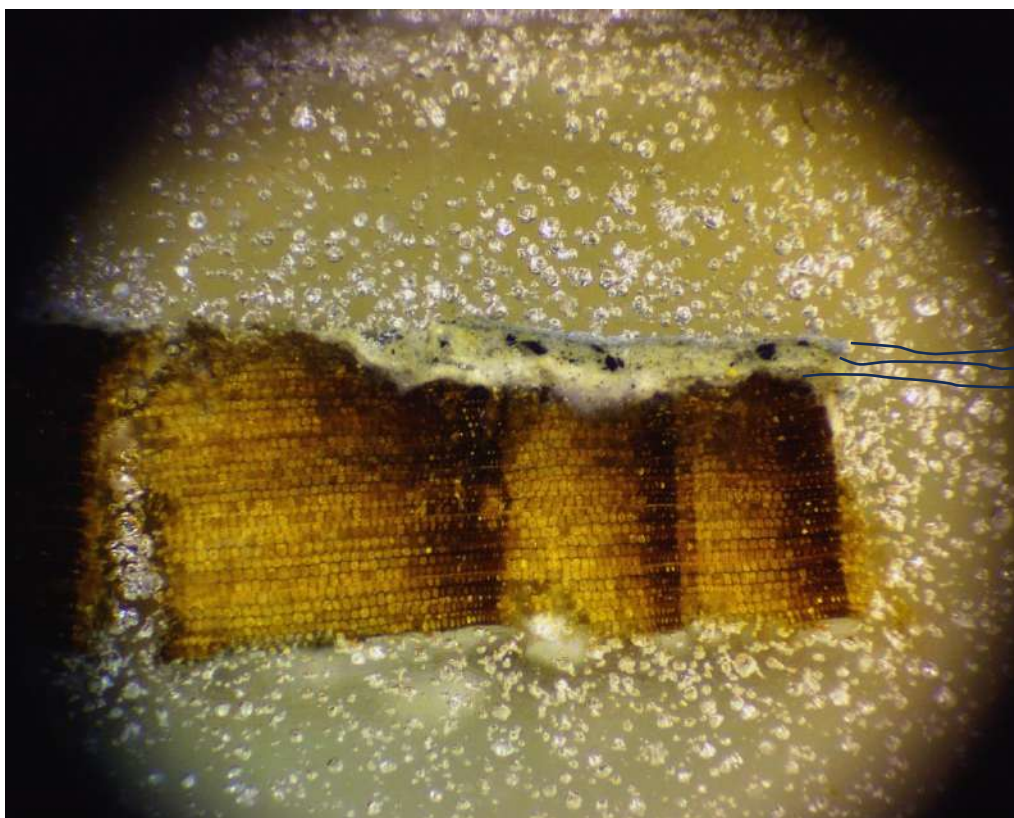
7. NAWA, WARSTWA BŁĘKITU Z DRUGIEJ WARSTWY DESKOWANIA (BŁĘKITNE TŁO GWIAZDEK)

8. NAWA, WARSTWA BŁĘKITU NA PŁÓTNIE Z TRZECIEJ WARSTWY DESKOWANIA (PIERWOTNE), TŁO

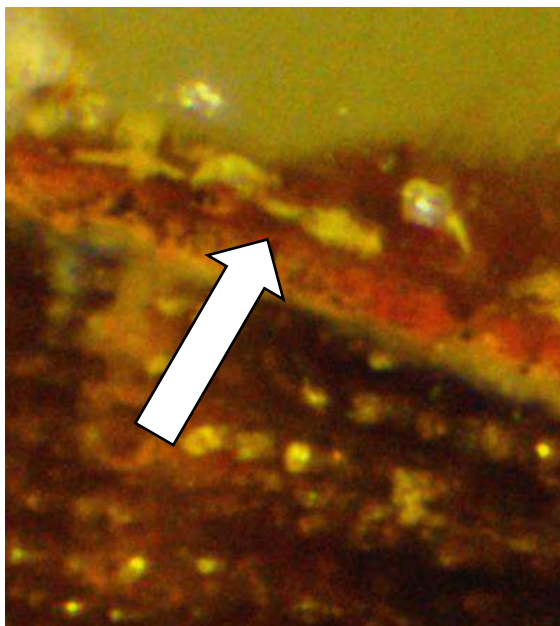
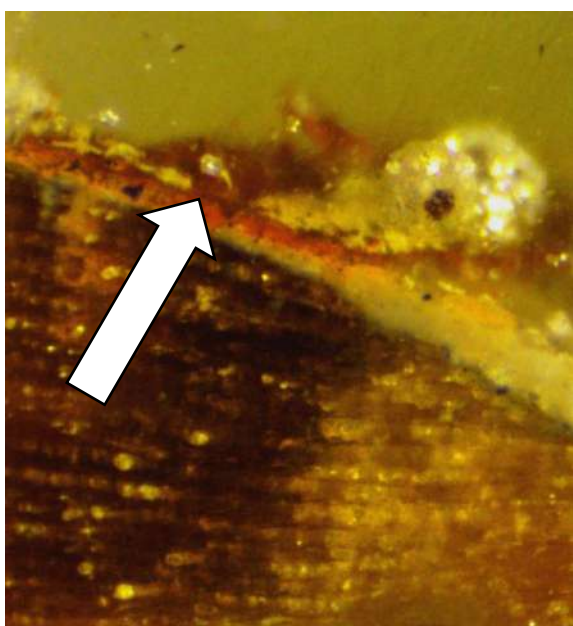

9. NAWA, BŁĘKITNY ORNAMENT NA JASNYM TLE

10. PREZBITERIUM, JASNY BŁĘKIT

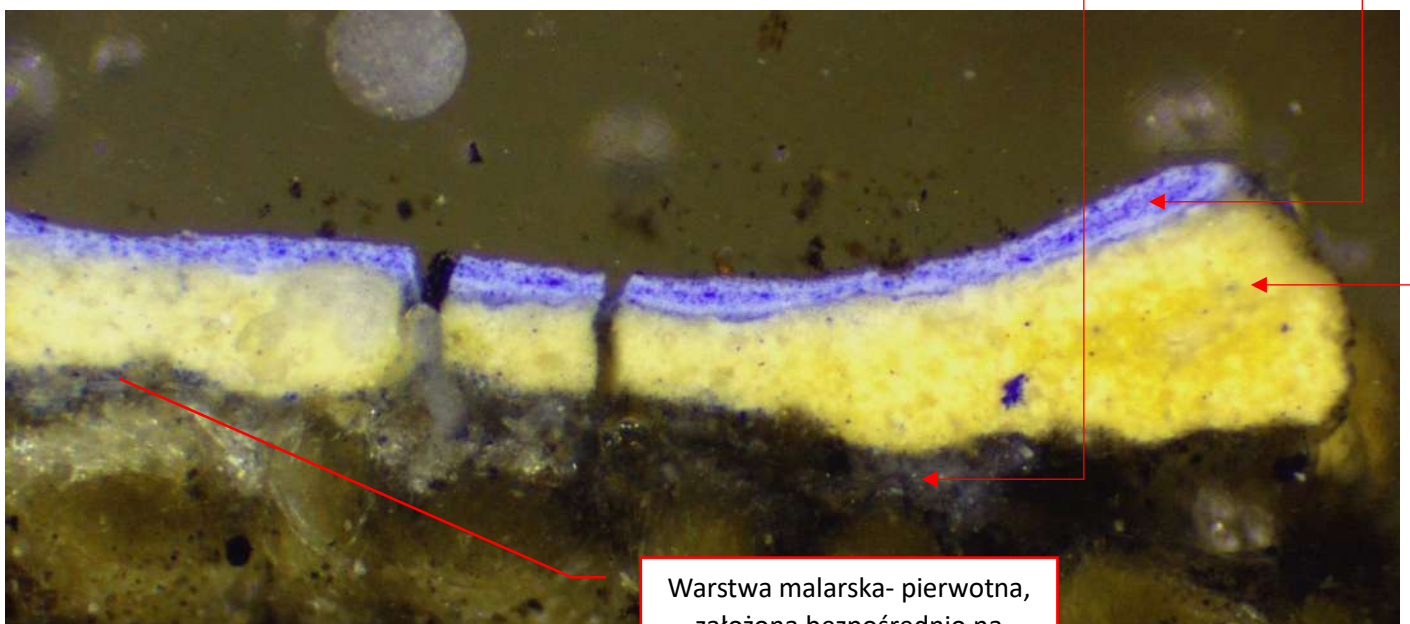
1. PREZBITERIUM, CZERWIEN Z ZAPRAWĄ NA DREWNIIE – ORNAMENT.

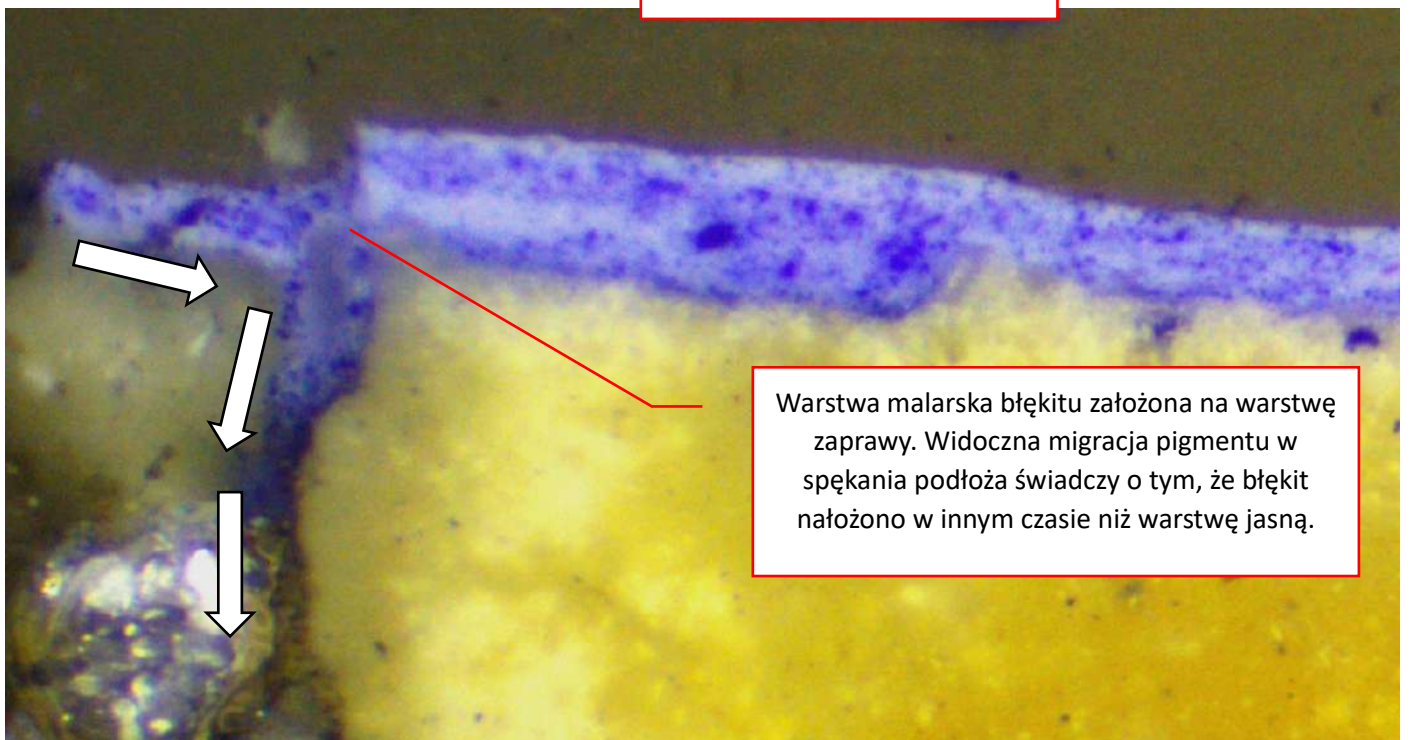
2. PREZBITERIUM, BŁEKIT Z ZAPRAWĄ, TŁO.

Warstwa malarska - pierwotna

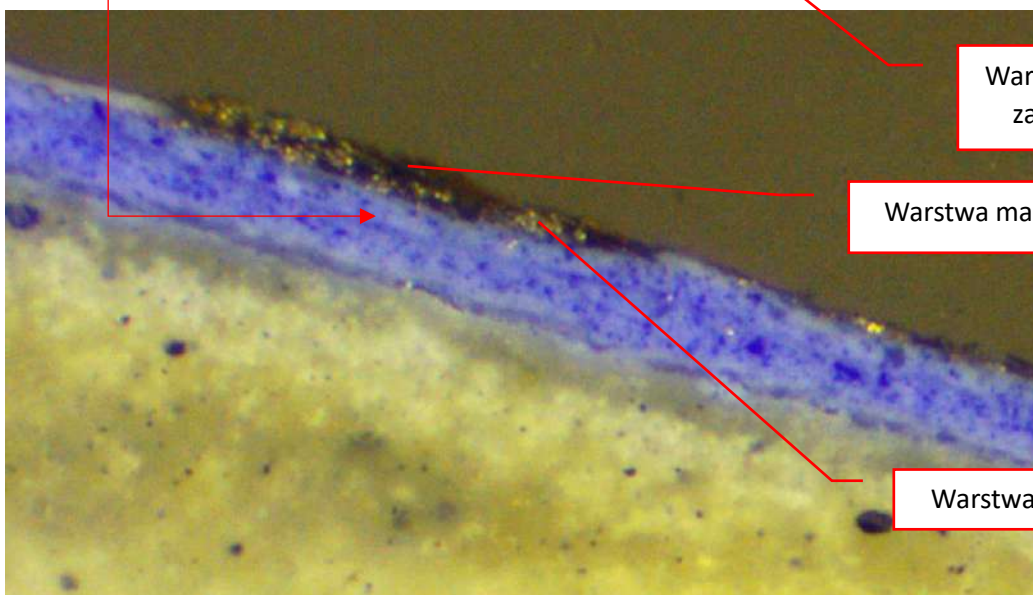
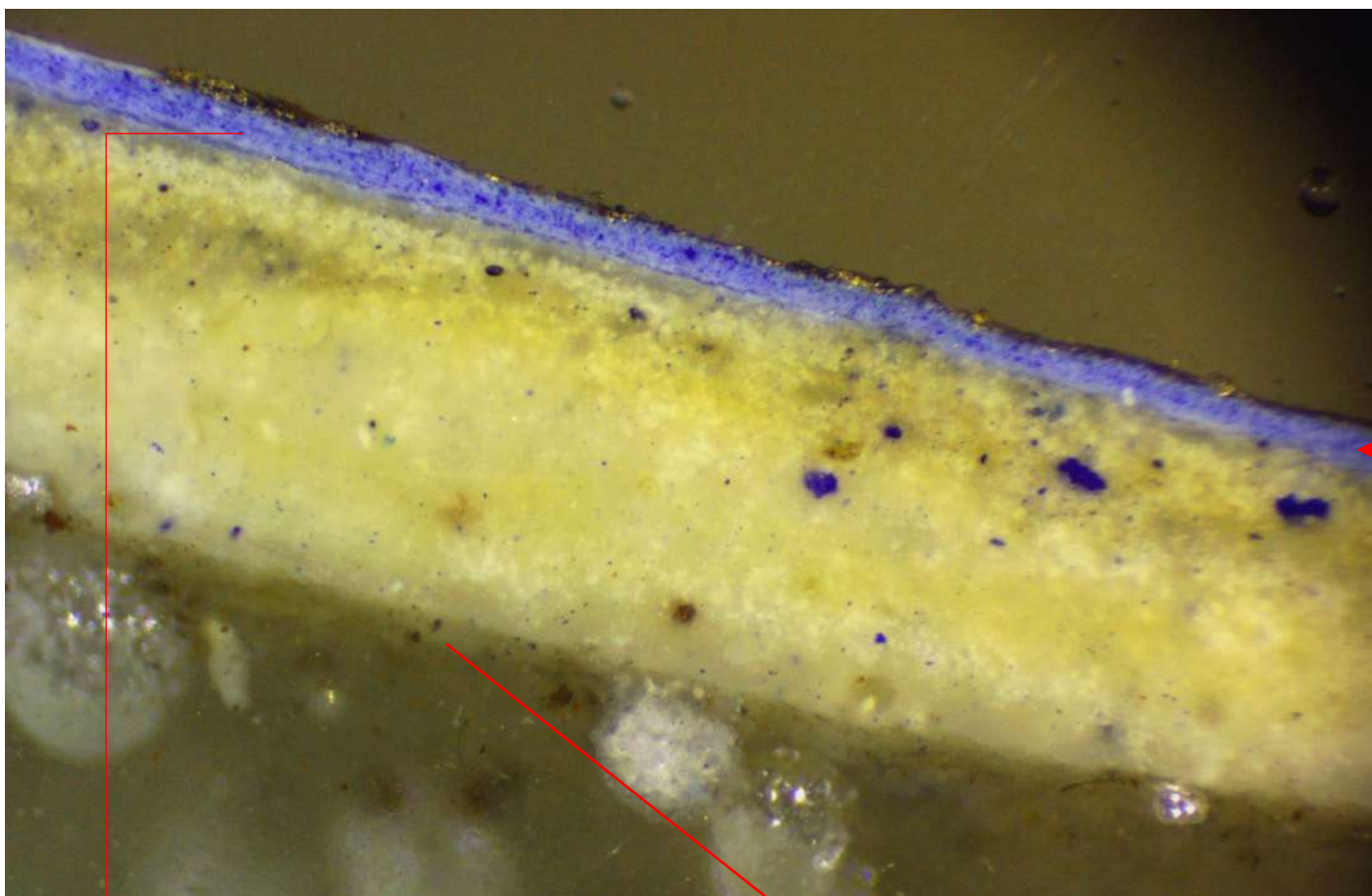

Warstwa malarska- pierwotna,
założona bezpośrednio na

Warstwa malarska błękitu założona na warstwę
zaprawy. Widoczna migracja pigmentu w
spękania podłoża świadczy o tym, że błękit
nałożono w innym czasie niż warstwę jasną.

3. PREZBITERIUM, BŁEKIT Z ZAPRAWĄ, TŁO

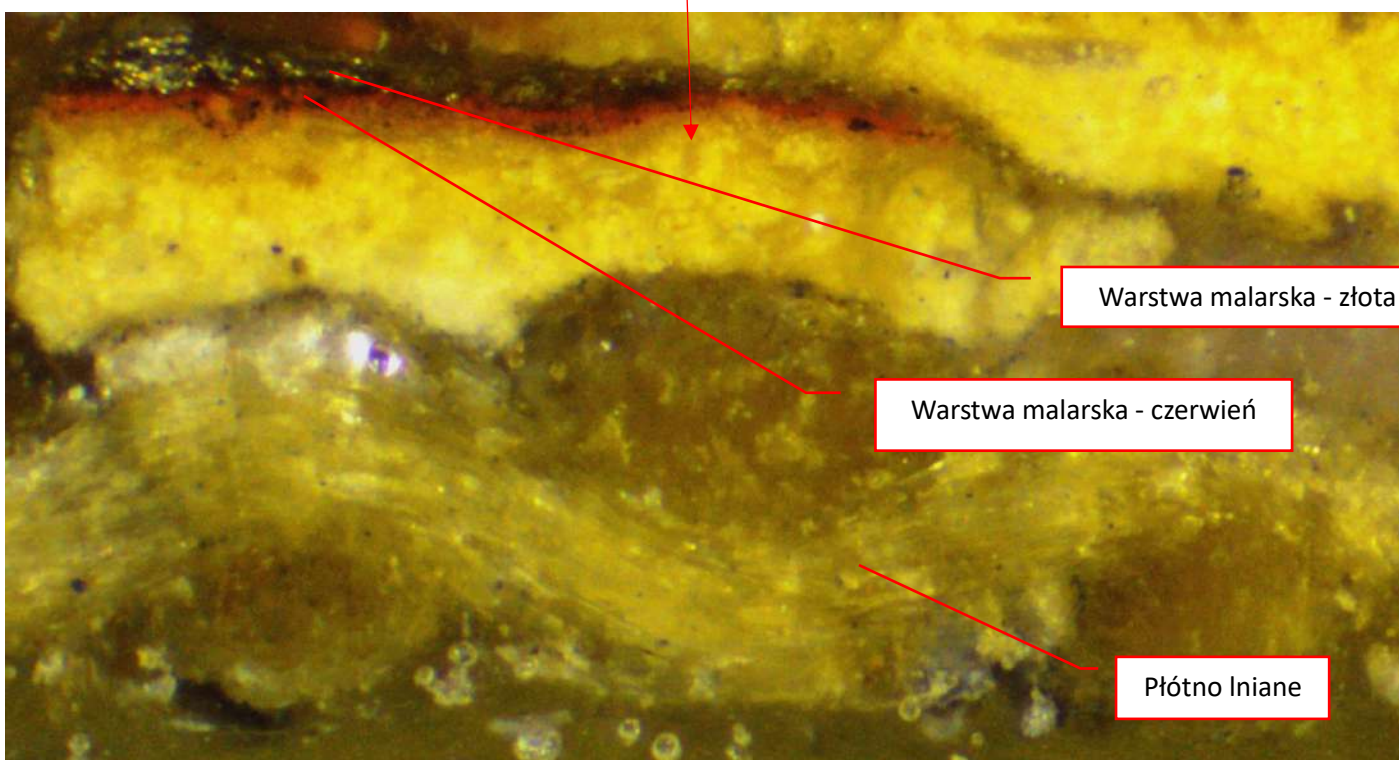
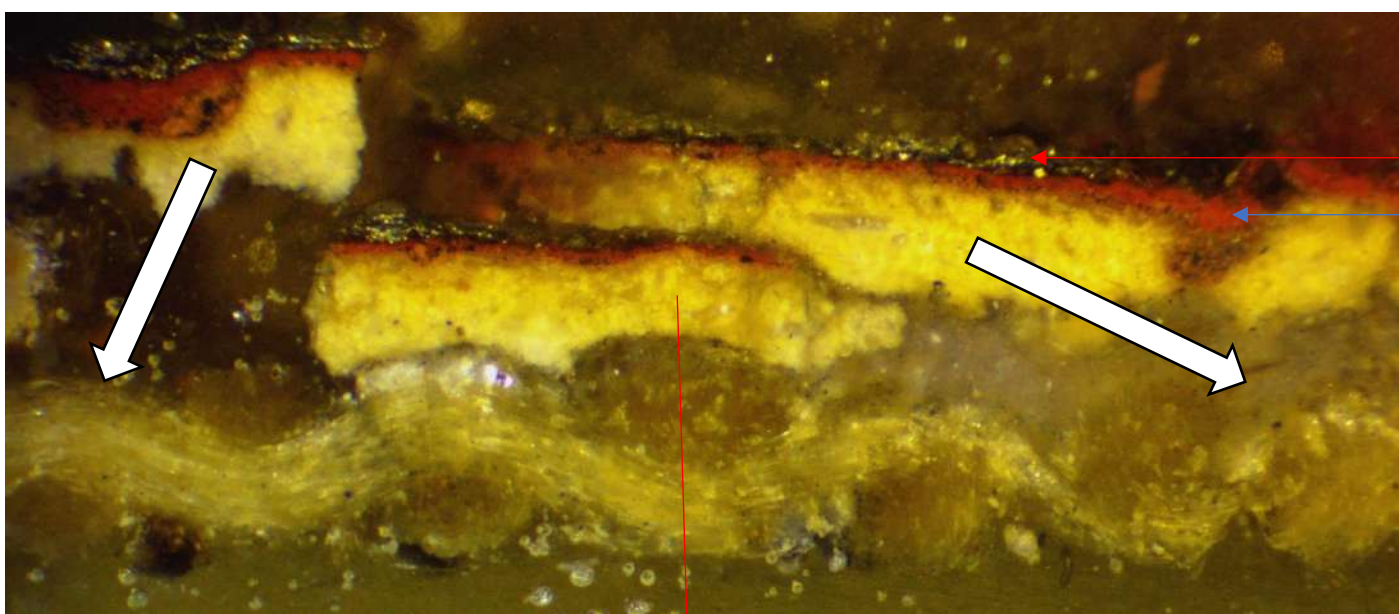

Warstwa malarska- pierwotna,
założona bezpośrednio na

Warstwa malarska - czerwień

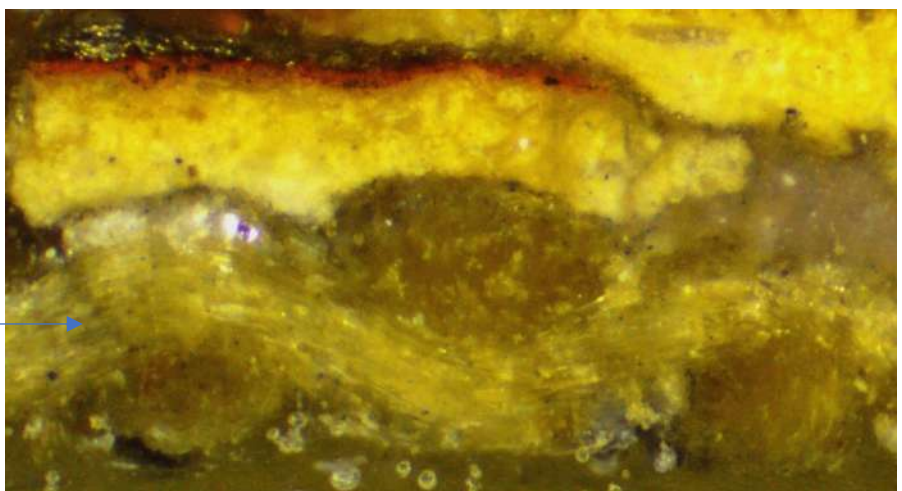
Warstwa malarska - złota

4. WARSTWA CZERWONA Z MALOWANYM ZŁOTYM ORNAMENTEM

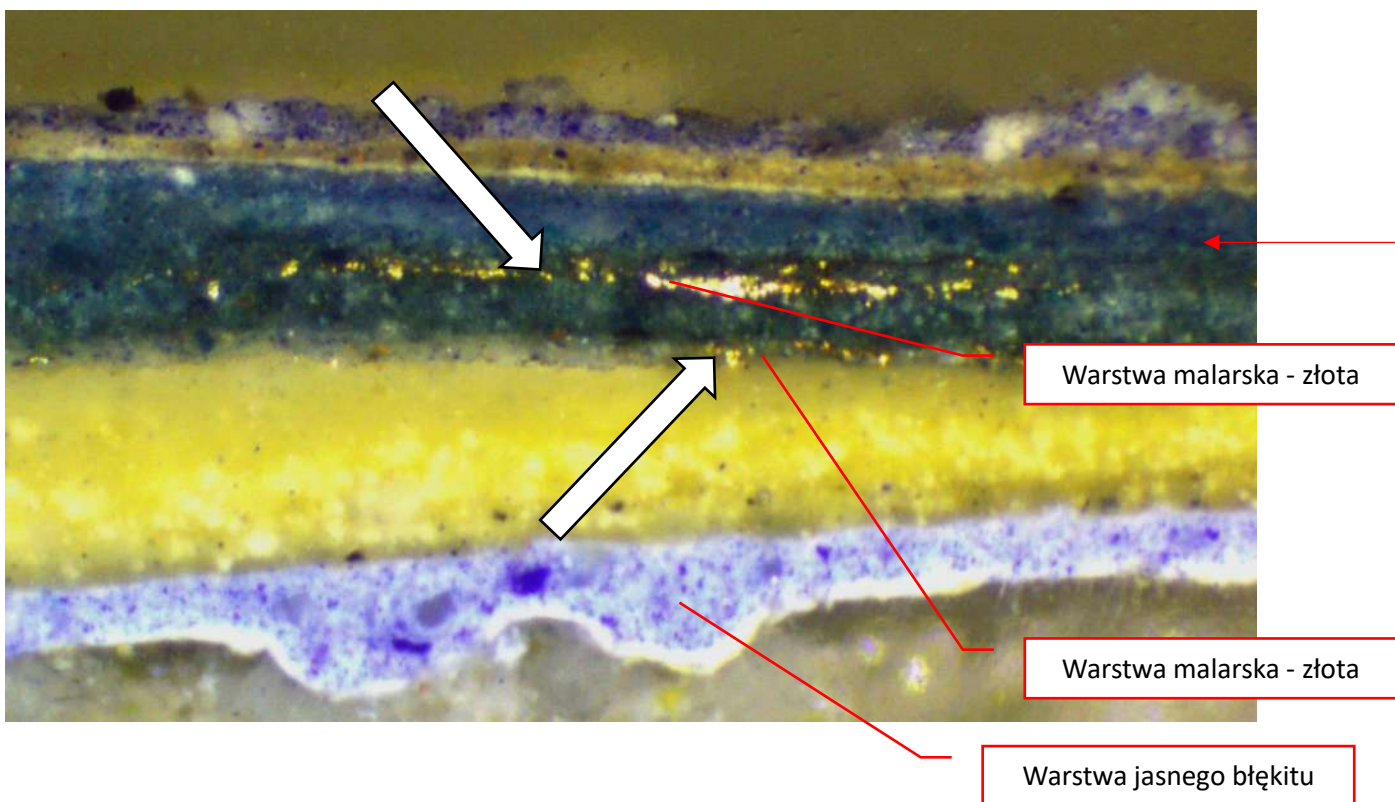
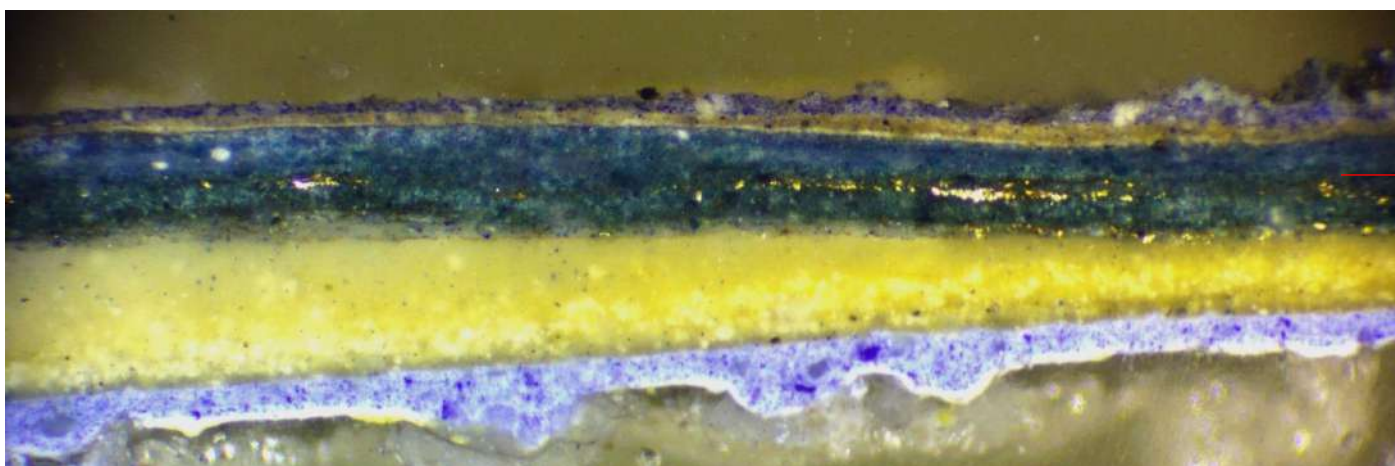

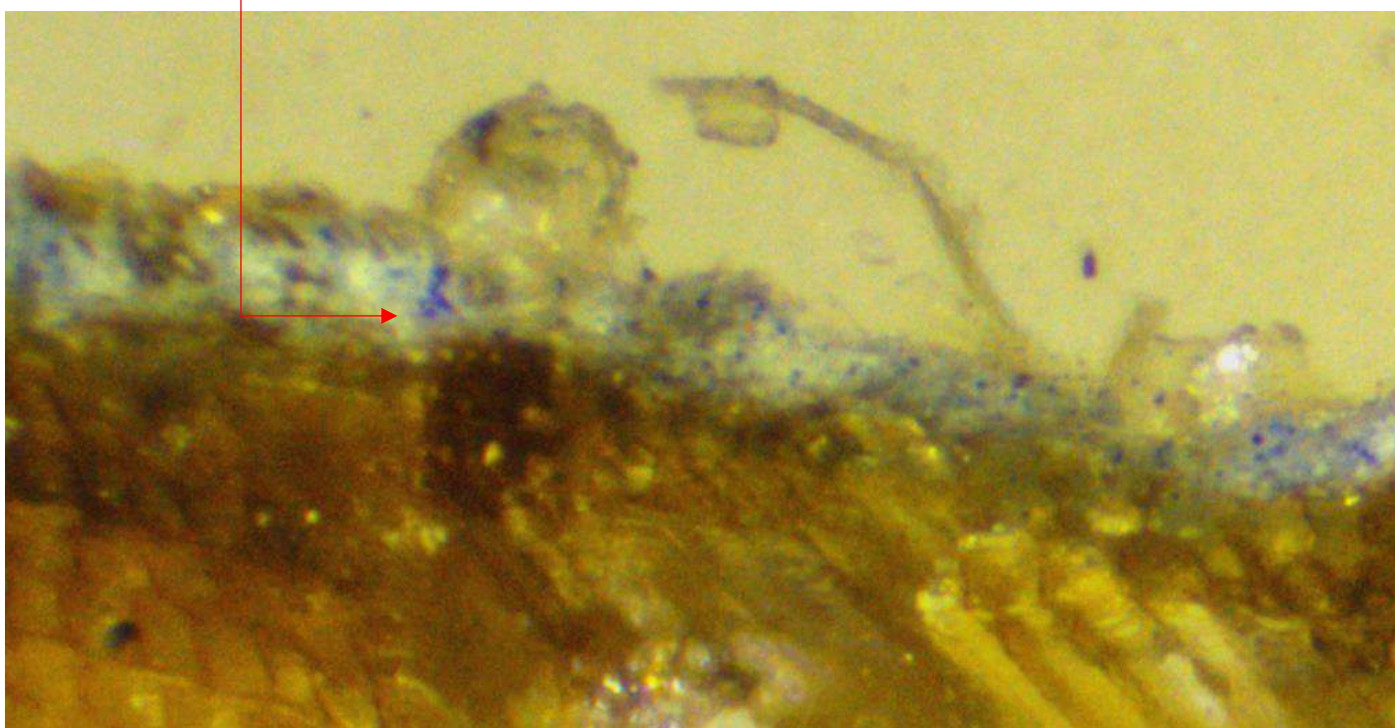
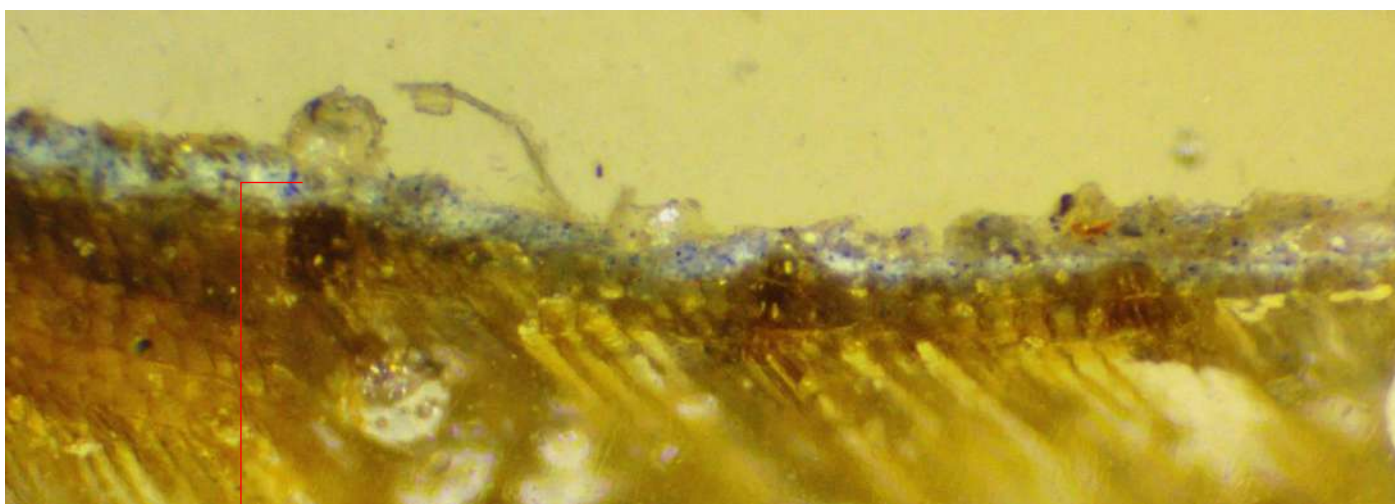
ANALIZA MAKROFOTOGRAFICZNA PŁÓTNA NAKLEJONEGO NA
POŁĄCZENIE DESKOWANIA SUFITU PREZBITERIUM. PŁÓTNO LNIANE,
FABRYCZNE, „Z” SKRĘTNE, ZAPEŁNIENIE 24/24

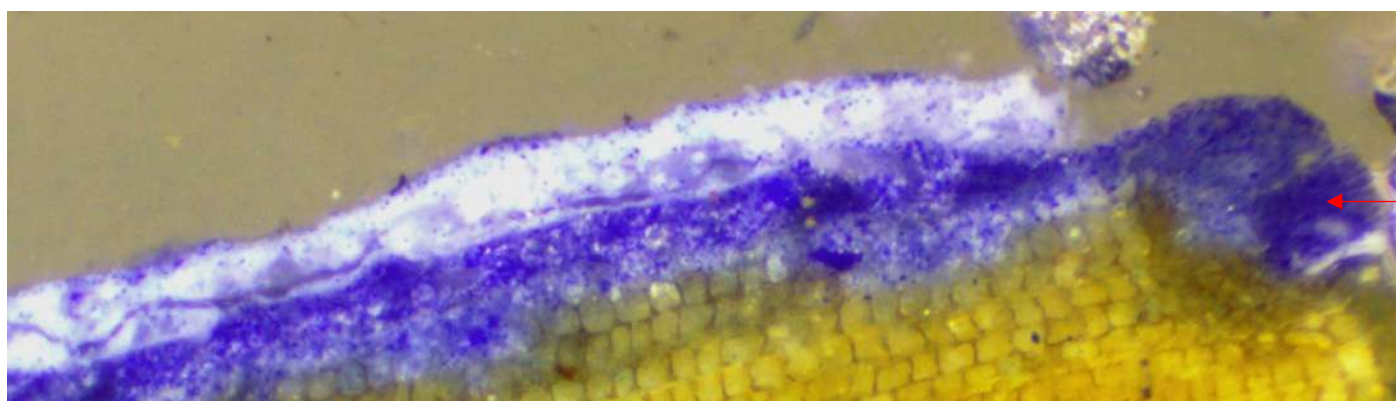
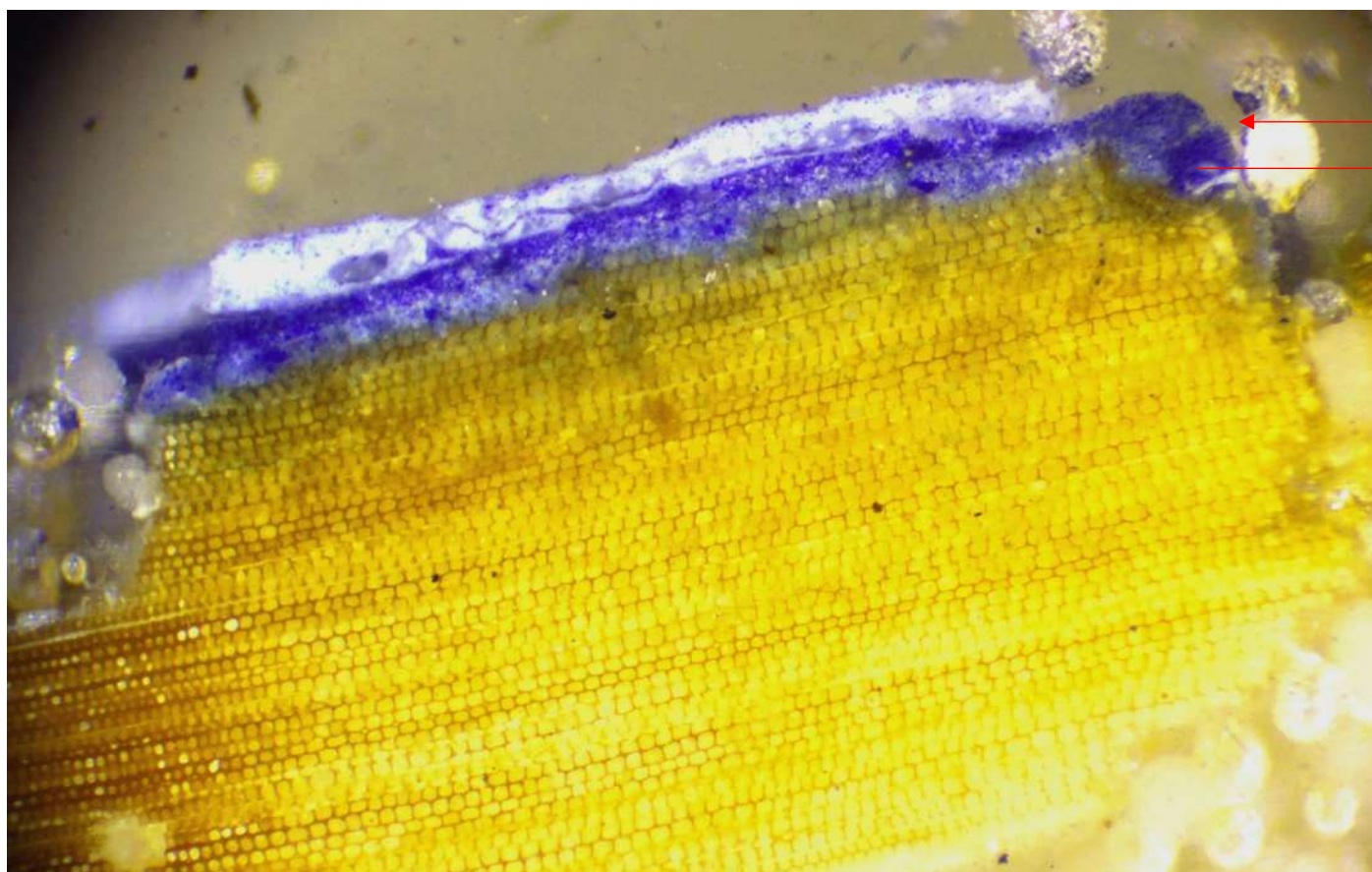
5. PREZBITERIUM, BŁĘKIT Z ZAPRAWĄ, PROMIENIE NAD OLTARZEM GŁÓWNYM.

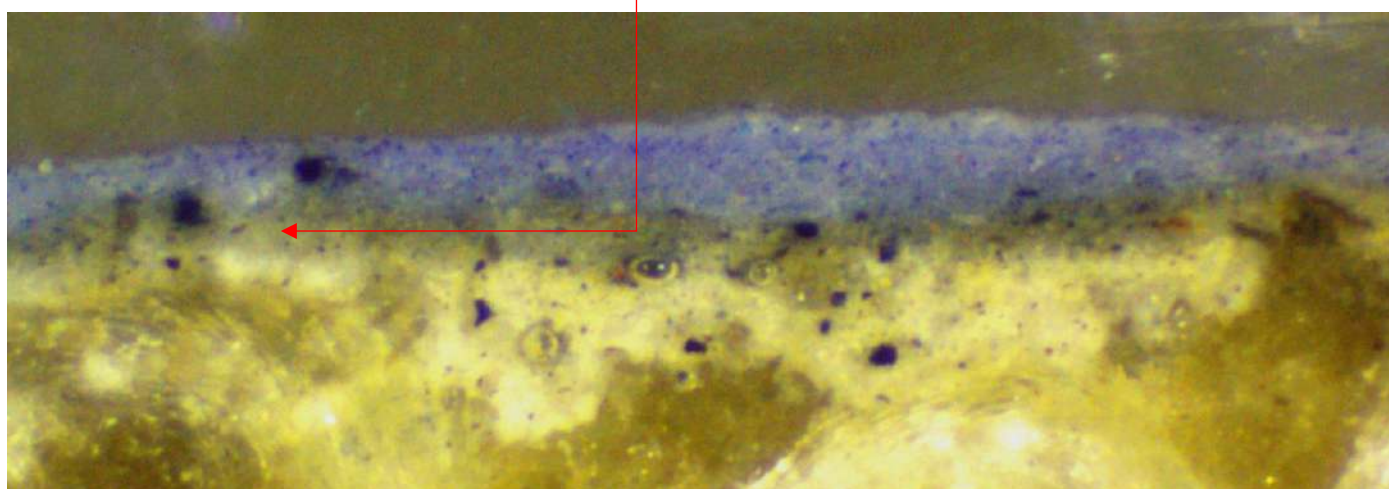
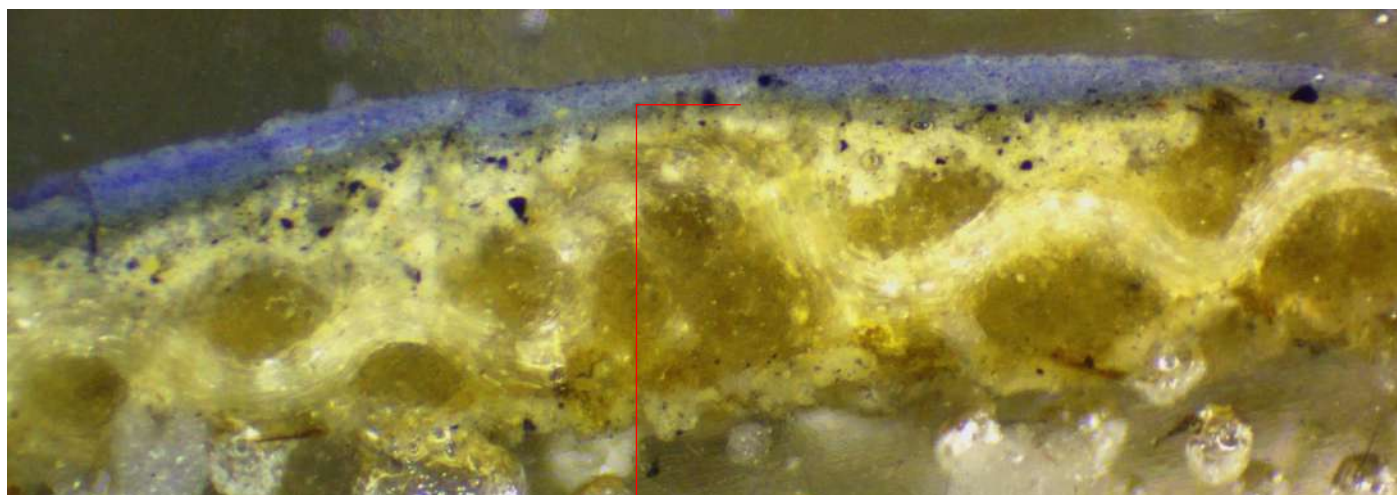
6. PREZBITERIUM, JASNY BŁĘKIT

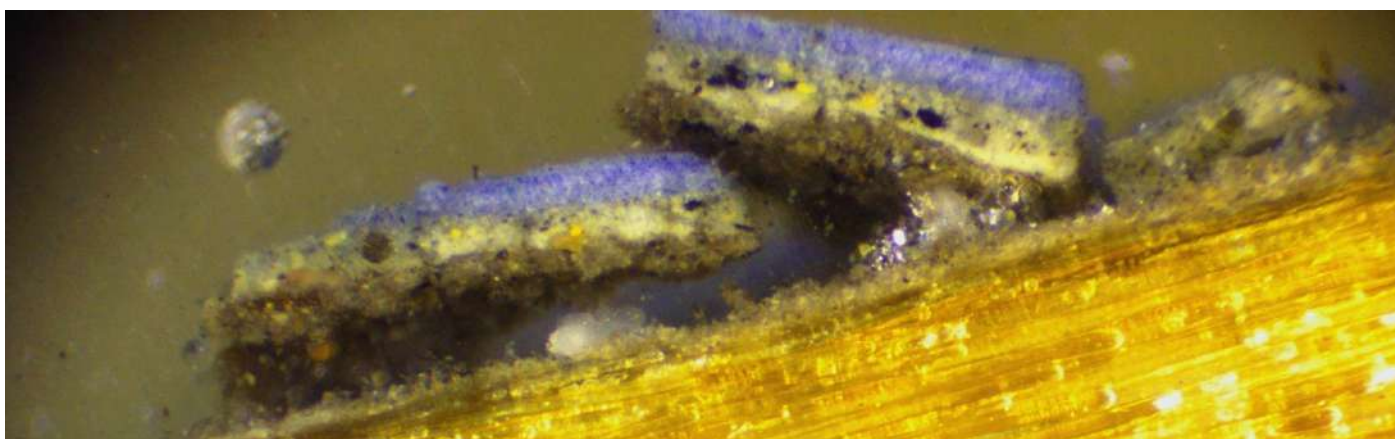
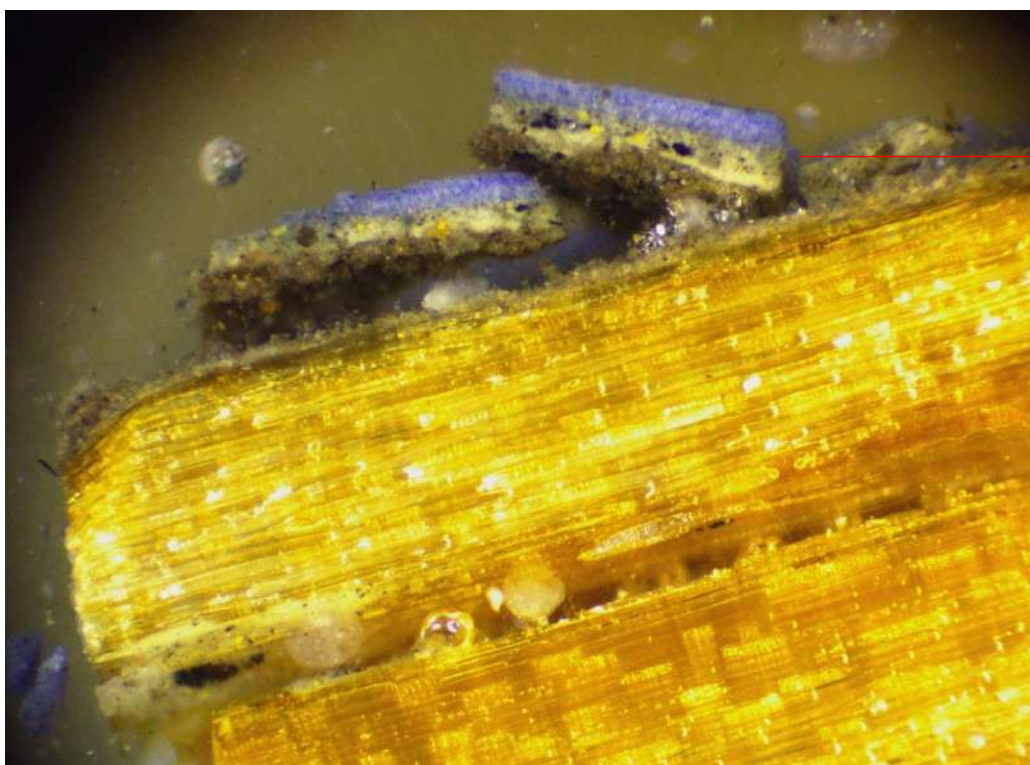
7. NAWA, WARSTWA BŁĘKITU Z DRUGIEJ WARSTWY DESKOWANIA (BŁĘKITNE TŁO GWIAZDEK)

8. NAWA, WARSTWA BŁĘKITU NA PŁÓTNIE Z TRZECIEJ WARSTWY DESKOWANIA (PIERWOTNE), TŁO.

9. NAWA, BŁĘKITNY ORNAMENT NA JASNYM TLE

10. JASNY BŁĘKIT TŁO

